

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

факультет іноземних мов

кафедра англійської філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК
СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ
МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ ГОВАРДА ГАРДНЕРА**

Студентки 2_курсу групи 2МСО
Освітньої програми Середня освіта (Мова і
література (англійська, німецька))
Спеціальності 014.021 Середня освіта (Мова і література
(англійська))
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
Ступеня вищої освіти магістра

Деордієвої Аліни Володимирівни

Науковий керівник: Довгалюк Т. А., кандидат
педагогічних наук, доцент

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	7
1. 1. Зміст та мета навчання лексичного матеріалу на факультеті іноземних мов.....	7
1. 2. Аналіз лексичних тем та навчальних матеріалів для формування лексичної компетентності студентів на 1-2 курсах факультету іноземних мов	14
1. 3. Класифікація вправ для розвитку лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей.....	20
ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ	36
РОЗДІЛ 2. ДИДАКТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИКРИСТАННЯ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	24
2. 1. Основні положення теорії множинного інтелекту Г. Гарднера	24
2. 2. Застосування теорії множинного інтелекту у сучасному контексті навчання іноземних мов	32
ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ	36
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ ГОВАРДА ГАРДНЕРА	38
3. 1. Комплекс вправ для розвитку лексичних мовленнєвих навичок на основі теорії множинного інтелекту	38
3. 2. Аналіз результатів пробного навчання	60
ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ	73
ВИСНОВКИ	75
РЕЗЮМЕ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Стрімкі зміни, що відбуваються сьогодні в освіті, вимагають від вчителя іноземних мов більш глибоко аналізу та переосмислення навчальних підходів, що активно використовувались в навчальному процесі до теперішнього часу. Суспільство зараз висуває нові вимоги до володіння іноземною мовою, адже з кожним роком воно виходить на якісно новий рівень. Перш за все, це стосується вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності, в основі якої лежать лексичні мовленнєві навички та вміння застосовувати їх з метою спілкування та відповідно до заданої комунікативної ситуації.

Проблему формування лексичних мовленнєвих навичок досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: В. О. Артемов, Л. В. Банкевич, І. М. Берман, А. Є. Боковня, Н. Г. Вишнякова, Ю. В. Гнаткевич, О. Ю. Долматовська, С. М. Степашенко, О. Б. Тарнопольський, С. П. Шатілов, R. Carter, R. Ellis, R. Gairns, M. Lewis, N. Schmitt та ін. Були досліджені прийоми розкриття значень іншомовних слів, проаналізовано процес формування лексичної компетентності в поєднанні з формуванням інших видів мовленнєвої діяльності; розроблено типи та види вправ для навчання іншомовної лексики; визначено критерії й описано процедуру відбору лексичних одиниць для формування базового словника.

Незважаючи на досить детальне дослідження проблеми формування лексичних мовленнєвих навичок у методиці навчання іноземних мов, залишається ще ряд питань, які протобують більш глибоко вивчення та висвітлення. Так, у зв'язку з постійним розвитком і зміною мови та її лексичного складу, появою у студентів нових особистих (побутових та професійних) потреб у оволодінні іноземною мовою, виникає необхідність пошуку найбільш ефективних індивідуальних стратегій опанування лексичним матеріалом та комунікативними навичками його вживання. Усе вищезгадане зумовило вибір теми дослідження та його актуальність.

Актуальність дослідження полягає в тому, що через складність процесу формування лексичних мовленнєвих навичок одним із пріоритетних завдань навчання іноземної мови у вищій школі є допомога студентам в усвідомленні своїх індивідуальних мовних потреб та здібностей, способів мислення, найбільш продуктивних стилів та прийомів навчання, які разом мають стати міцною опорою та орієнтиром в опануванні іноземної мови.

Об'єктом дослідження виступає процес формування лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей 2 курсу навчання.

Предметом дослідження є комплекс вправ для формування лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей на основі теорії множинного інтелекту.

Мета дослідження полягає в теоретичному ґрунтуванні та практичній перевірці ефективності формування лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера.

Для досягнення даної мети були поставлені наступні **завдання**:

- проаналізувати зміст та мету навчання лексичного матеріалу на 1-2 курсах факультету іноземних мов;
- проаналізувати лексичні теми та навчальні матеріали, що використовуються на 1-2 курсах;
- дослідити класифікацію вправ для формування лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей;
- з'ясувати переваги використання теорії множинного інтелекту в навчанні іноземних, зокрема з метою формування лексичних мовленнєвих навичок;
- розробити комплекс вправ для формування лексичних мовленнєвих навичок на основі теорії множинного інтелекту;

- перевірити ефективність розробленого комплексу у ході пробного навчання.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше було теоретично обгрунтовано та доведено на практиці ефективність методики формування лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей із залученням теорії множинного інтелекту Г. Гарднера.

Практична цінність дослідження полягає в можливості використання результатів дослідження на заняттях з методики навчання іноземних мов та практики усного та писемного мовлення, зокрема з метою підвищення ефективності формування лексичної компетентності майбутніх учителів-філологів.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження були оприлюднені на таких конференціях:

- 1) XVI міжнародна студентська Інтернет-конференція: «Мова. Освіта. Культура: Інтеграційні тенденції в сучасному світі». Місце проведення: м. Вінниця. Дата проведення: 4 грудня 2018 року.
- 2) XVII міжнародна студентська Інтернет-конференція: «Мова. Освіта. Культура: Інтеграційні тенденції в сучасному світі». Місце проведення: м. Вінниця. Дата проведення: 14-15 березня 2019 року.
- 3) VII міжнародна студентська Інтернет-конференція: «Англійська мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти». Місце проведення: м. Кам'янець-Подільський. Дата проведення: 9-16 квітня 2019 року.
- 4) Всеукраїнська науково-практична конференція: «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі». Місце проведення: м. Вінниця. Дата проведення: 20 листопада 2019 року.

- 5) Студентська наукова Інтернет-конференція: «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури». Місце проведення: м. Вінниця. Дата проведення: 17 грудня 2019 року.

Публікації за темою дослідження. Основні положення та висновки дослідження знайшли відображення у 5 публікаціях.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, резюме, списку використаних джерел та додатків. Основний текст викладено на 79 сторінках. Бібліографія містить 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

1. 1. Зміст та мета навчання лексичного матеріалу на факультеті іноземних мов

На сучасному етапі розвитку суспільства однією з загальносвітових тенденцій є інтелектуалізація всіх сфер життя сучасної людини. Світ потребує фахівців нового покоління. Фахівців, які володіють теоретичними знаннями й практичними вміннями. У зв'язку з цим, зростає необхідність вдосконалення освітнього процесу, внесення до нього змін, які зроблять засвоєння знань більш ефективним. У ході євроінтеграції України та глобалізації світу загалом іноземна мова перестає бути елітним вмінням, а натомість, стає буденним знаряддям спілкування та ведення ділових стосунків. Крім цього, кількість студентів мовних спеціальностей, які обирають іноземні мови як поле своєї професійної діяльності, зростає з кожним роком і перед викладачами постає проблема створення якісно нового рівня викладання іноземної мови.

У ході аналізу наукової літератури з педагогіки, психології, методики, лінгвістики, лінгводидактики та результатів наукових досліджень в сфері підготовки студентів-філологів і формування їх ключових компетентностей виявлено, що результатом професійної підготовки у вищому навчальному закладі є фахівець інтегративного типу, що, у тому числі, володіє іншомовним лексичним матеріалом і вільно оперує ним у як в усному, так і в писемному мовленні. Показником якості вищої філологічної освіти є сформованість ключових компетентностей випускника вищого навчального закладу [9].

Провідну роль в процесі досягнення цієї мети відіграє мовна компетентність і одна з її складових, а саме – лексична. Під лексичною компетентністю розуміють багатокомпонентне явище, що складається з мотиваційного, пізнавально-когнітивного, практичного, поведінкового компонентів і включає знання словникового складу мови, що складається з

лексико-фразеологічного фонду; здатність користуватися ним в процесі спілкування з опорою на мовний досвід суб'єкта; суму теоретичних знань: ситуативних, соціальних, контекстуальних правил на основі сформованих лексичних умінь і навичок [10, ст. 52-53].

Лексичну компетентність ще визначають як мовну діяльність людини, спрямовану на сприйняття і породження мовних висловлювань; як складову комунікативної компетентності; а мовну особистість розглядають як демонстратора соціального положення людини і його індивідуальних особливостей. Найважливішими ознаками лексичної компетентності, на думку А.Н. Баранова, є усвідомлення парадигматичного боку мовних одиниць і одночасно оволодіння літературними нормами (вимови, слововживання, формотворення, побудови речення). На думку Т.І. Шамова, лексична компетентність – це здатність майбутніх філологів визначати контекстуальне значення слова, порівнювати обсяг його значення в двох мовах, визначати структуру значення слова і виділяти специфічно національне в даній структурі [26, ст. 21].

Методологічною основою розробки методики формування лексичної компетентності в мовленні студентів-філологів виступають такі ключові наукові підходи: компетентнісний, діяльнісний, полісуб'єктний, комунікативний та системний. Напрямок освітнього процесу на формування, розвиток життєвих (ключових) і предметних компетентностей особистості, її інтегрованої характеристики визначає компетентнісний підхід.

Діяльнісний підхід заснований на положенні про те, що психіка людини нерозривно пов'язана з її діяльністю. Первинними, з точки зору завдань навчання, є діяльність і дії, що входять до її складу, а не знання. При цьому діяльність розуміють як навмисну активність людини, яка виявляється в процесі її взаємовідносин з навколишнім світом і що полягає у вирішенні життєво важливих завдань, які і визначають існування, розвиток людини. Спосіб дій – це сукупність операцій, які забезпечують вирішення завдань певного виду. Будь-яке навчання основам наук є навчанням, що відповідає

розумовим способам дії, а формування способу дії неможливе без засвоєння знань.

Полісуб'єктний підхід визначає сутність людини як різнобічну і складну особистість. Відносини між суб'єктами освітнього процесу є найважливішим джерелом духовного розвитку, що сприяє зосередженню уваги на мікросоціумі. Саме в процесі взаємодії особистість знаходить свій людський, гуманістичний зміст. Відзначимо, що особистість в зв'язку з цим є і продуктом, і результатом її спілкування з оточуючими людьми.

Комунікативний підхід враховує особливості реальної комунікації, передбачає оволодіння різними мовними функціями для вираження комунікативної інтенції (згоду, прохання, пораду, запрошення, відмову, докір). Дослідження комунікативного підходу дозволило виділити його основні риси: здатність спілкування різними видами мовленнєвої діяльності; орієнтація вивчення мови як на змістову сторону спілкування так і на форму висловлювання; функціональність у відборі і організації лексичного матеріалу; мовні і мовленнєві засоби спілкування визначаються відповідно до функцій, виражених комунікативними інтенціями (напр.: згода, відмова, вираз емоцій), які зможуть передати пропонований лексичний матеріал; ситуативність у відборі лексичного матеріалу і організації тренувальних вправ: мовні і мовленнєві засоби, призначені для ситуативних форм спілкування; використання комунікативних вправ, що сприяють формуванню умінь спілкування відповідно до адекватних умов реальної комунікації; парна і групова робота; індивідуалізація процесу навчання мови, використання особистісно-орієнтованого підходу з урахуванням потреб студентів-філологів при плануванні та організації заняття; опора на індивідуальні когнітивні стилі та навчальні стратегії, використання їх особистого досвіду.

Системний підхід є інноваційним напрямом, який досліджує сутність і закономірність виховання і навчання як єдину систему педагогічного процесу, комплекс взаємопов'язаних заходів по формуванню світогляду, системи понять,

системного мислення на рідній мові, як механізму творчого розвитку особистості [41, ст. 23].

Розвитку лексичної компетентності студентів-філологів, з точки зору психології, сприяє врахування їх вікових та індивідуальних особливостей, рівня пізнавальних можливостей, психічних процесів, інтересів, а також розуміння суті процесів, що лежать в основі мовленнєвої діяльності майбутніх філологів, чим і обумовлений вибір психолого-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування лексичної компетентності студентів-філологів. Психолого-педагогічні умови формування лексичної компетентності студентів філологів включають спеціальну організацію змісту підготовки майбутнього філолога як в теоретичній, так і в практичній діяльності; використання активних форм і методів навчання, що забезпечують діалогове спілкування, творчу співпрацю викладача і студентів [46].

Вдосконаленню мовленнєвих умінь і навичок студентів-філологів сприяє і реалізація лінгводидактичних умов, що визначають загальний напрямок процесу навчання, що орієнтують на достовірний, мотивований, систематичний виклад, що передбачає зв'язок теорії з практикою, спрямованих на свідоме засвоєння лексичного матеріалу, а також специфічних принципів, що сприяють розвитку лексичної компетентності майбутніх філологів.

Вибір лінгводидактичної умови – використання функціонально семантичного підходу до формування лексичної компетентності, пов'язаний з аналізом мови як системи, що представляє собою складний механізм.

Існують також критерії та показники сформованості лексичної компетентності студентів мовних спеціальностей. Такими критеріями виступають:

- мотиваційно-цільовий (показники: сформованість мотивів, адекватних цілям і завданням навчання протягом життя; наявність потреб та цінностей, установок на особисто-ціннісне значення в професійній діяльності майбутніх філологів);

- когнітивний (показники: знання і здатність застосовувати словниковий склад мови, що складається з лексичних та граматичних елементів; знання професійно-орієнтованих лексичних одиниць і здатність використовувати їх у різних ситуаціях професійного спілкування);
- компенсаторний (показники: вміння підібрати синонімічний ряд до лексичних одиниць, еквівалент до лексичних одиниць),
- практично-діяльнісний (показники: вміння використовувати фразеологічні словники; вміння виконувати повний лексичний аналіз уривка тексту).

На основі критеріїв сформованості лексичної компетентності студентів мовних спеціальностей виділяють чотири рівні сформованості лексичної компетентності майбутніх філологів: творчий, продуктивний, середній, початковий. Творчий рівень характеризується сформованістю мотивів, наявністю потреби і інтересу до формування лексичної компетенції, знаннями і здатністю використовувати словниковий склад мови, що складається з лексичних та граматичних елементів; знанням професійно-орієнтованих лексичних одиниць і здатністю використовувати їх в різних ситуаціях професійного спілкування, умінням підібрати синонімічний ряд і еквівалент лексичним одиницям; використовувати словники різних видів; здійснювати лексичний аналіз уривка тексту та слова.

Продуктивний рівень визначає позитивне ставлення студентів до проблеми формування лексичної компетентності, їх знання і здібності в застосуванні словникового складу мови, який складається з лексичних і граматичних елементів; знання професійно-орієнтованих лексичних одиниць і здатність майбутніх філологів використовувати їх в різних ситуаціях професійного спілкування, вміння підібрати синонімічний ряд і еквівалент до лексичних одиниць, використовувати в роботі словники різних видів. Однак студенти, віднесені до продуктивного рівня сформованості лексичної компетентності, зазнають труднощів при здійсненні лексичного аналізу уривка тексту або слова.

Студенти мовних спеціальностей із середнім рівнем сформованості лексичної компетентності усвідомлюють необхідність оволодіння даною компетентністю; здатні застосовувати словниковий склад мови, що складається з лексичних і граматичних елементів; знають професійно орієнтовані лексичні одиниці і можуть використовувати їх в різних ситуаціях професійного спілкування, вміють підібрати синонімічний ряд і еквівалент до лексичних одиниць, проте відчують труднощі як при здійсненні лексичного аналізу уривка тексту або слова, так і при використанні словників різних типів.

Початковий рівень сформованості лексичної компетентності характеризується наявністю у студентів низького рівня розуміння чітких цілей і мотивів, адекватних цілям і завданням навчання протягом життя; відсутністю мотивації до оволодіння різними аспектами лексичної стратегії та використання персонального стилю при засвоєнні лексичного матеріалу. Майбутні фахівці не володіють достатніми знаннями і здібностями застосування словникового складу мови; не демонструють умінь підбирати синонімічні ряди до лексичним одиницям в різних мовах, взаємозамінні лексичні одиниці. У студентів, віднесених до початкового рівня сформованості лексичної компетентності, відсутні вміння: швидко знаходити слова в ментальному лексиконі; прогнозувати подальше слово з урахуванням правил лексичної і граматичної валентності; низька виразність мови в процесі підбору спеціальних лексичних одиниць.

Аналізуючи вищезазначений матеріал до уваги було взято «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (табл. 1. 1) [35, с. 113–130]. Після опрацювання рекомендацій ми дійшли висновку, що процес вивчення лексичної компетентності повинен здійснюватися у логічній послідовності (починаючи з ознайомлення з новими лексичними одиницями та закінчуючи їх активним використанням в мовленнєвій діяльності), адже засвоєння цієї компетентності є досить важливою складовою формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов та філологів.

Таблиця 1.1

Зміст лексичної компетенції відповідно до рівнів володіння мовою (за «Загальноєвропейськими рекомендаціями»)

Рівень володіння мовою	Зміст лексичної компетенції
C2	Здатність без зусиль розуміти практично все прочитане й почуте. Вміння узагальнювати інформацію з різних письмових та усних джерел, даючи при цьому пояснення й обґрунтування у зв'язному викладенні. Вміння висловлюватися спонтанно, дуже вільно і точно, передаючи тонкі значеннєві відтінки у складних ситуаціях
C1	Здатність розуміти широкий спектр складних великих текстів, простежуючи також прихований зміст. Вміння висловлюватися спонтанно і вільно, не відчуваючи часто очевидної потреби добору слів. Уміння результативно й різнопланово використовувати мову в суспільному і професійному житті, а також у навчанні. Вміння чітко, структуровано і вичерпно висловлюватися щодо складних ситуацій, застосовуючи при цьому належним чином різні синтаксичні засоби
B2	Здатність розуміти основний зміст складних текстів до конкретних та абстрактних тем; розуміння професійних дискусій у власній галузі. Вміння порозумітися у спонтанних обставинах настільки вільно, щоб вести звичайну розмову з носіями мови без великих зусиль з обох сторін. Уміння чітко й деталізовано висловлюватися щодо широкого спектра тем, висловлювати думку щодо актуальних питань, обґрунтовувати недоліки й переваги різних можливостей
B1	Здатність розуміти основний зміст, коли вживається зрозуміла загальноживана лексика і йдеться про знайомі поняття з роботи, школи, дозвілля тощо. Вміння вийти з більшості ситуацій, що трапляються під час поїздок німецькомовними країнами. Вміння просто і зв'язно висловлюватися щодо знайомих тем і сфер особистих зацікавлень. Вміння робити повідомлення про спогади, події, мрії, надії й цілі з власного життя, давати короткі пояснення й обґрунтування щодо планів і намірів
A2	Здатність розуміти речення і часто вживані вислови, пов'язані з

	безпосередньо знайомими сферами (наприклад, інформація про особу і сім'ю, покупки, робота, близьке оточення). Вміння порозумітися у простих, рутинних ситуаціях, де йдеться про простий і прямий обмін інформацією про відомі речі. Вміння простими засобами описати власне походження, освіту, безпосереднє оточення і речі безпосередньої необхідності
A1	Здатність розуміти і вживати загальновідомі побутові вислови і прості речення, спрямовані на задоволення конкретних потреб. Уміння представити себе й інших, поставити питання іншим людям щодо їхньої особи (наприклад, де людина живе, яких людей вона знає або які речі має) і відповідати на запитання такого типу. Вміння порозумітися у простих ситуаціях, якщо співрозмовник говорить повільно й чітко і готовий іти назустріч

Отже, основними показниками високого рівня сформованості лексичної компетенції майбутніх філологів є багатство словникового запасу, вміння правильно, зв'язно і емоційно висловлювати власні думки; змістовність і образність усної і письмової мови. Виходячи з цього, метою навчання лексичного матеріалу на факультеті іноземних мов є збагачення та розширення словникового запасу студентів, адже лексична компетентність є провідною компетентністю, що постійно вимагає поповнення та вдосконалення.

1. 2. Аналіз лексичних тем та навчальних матеріалів для формування лексичної компетентності студентів на 1-2 курсах факультету іноземних мов

Лексична компетентність є однією з провідних компетентностей студентів філологічного напрямку навчання. Виходячи з цього, розвитку і формуванню даної компетентності приділяється значна увага, починаючи з перших курсів вищих навчальних закладів. Саме протягом перших років навчання у вищій школі у студентів формується базове уявлення про рівень їх лексичної компетентності; з'являються засади для подальшого удосконалення

лексичного складу основної іноземної мови; реалізується алгоритм правильного та успішного засвоєння лексичних одиниць з подальшим використанням. Отже, вивчення іноземної мови майбутніми філологами повинно спрямовуватися значною мірою на систематичне накопичення та розширення словникового запасу.

Беручи до уваги вищезазначене, вважаємо доцільним зробити аналіз лексичних тем та навчальних матеріалів, що використовуються для формування лексичної компетентності студентів перших курсів факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Згідно з робочою програмою «Практика усного та писемного мовлення основної іноземної мови» для студентів другого курсу за спеціальністю 014 Середня освіта (мова та література (англійська)), в результаті вивчення даної дисципліни студенти повинні знати 1800 та фразеологічних одиниць (включаючи 800 слів та фразеологізмів, засвоєних раніше); вміти вести бесіду на будь - яку з пройдених тем, бесіду по фільму, картині, заданій ситуації, робити повідомлення по темі, висловлювати зміст прочитаного або прослуханого тексту, описувати картини; правильно та виразно читати вголос неважкий оригінальний текст, дати характеристику персонажів та сформулювати головну думку прочитаного тексту, вміти грамотно перекласти частину тексту; написати лист, переказ, орфографічний диктант [28, ст. 4-6].

Відповідно до робочої програми основним завданням практичного курсу усного та писемного мовлення основної мови на другому році навчання є розширення словникового запасу студентів в межах запропонованого переліку тем. Даною програмою також передбачено розвиток та удосконалення фахових компетентностей, а саме: здатність використовувати чотири види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо) на базі достатнього обсягу знань з лексики; здатність перекладати, реферувати та анотувати державною та іноземними мовами різножанрові тексти.

Перейдемо, безпосередньо, до переліку та аналізу тем, що пропонуються для вивчення студентам першого курсу факультету іноземних мов. Перша тема,

яка вивчається студентами на початку навчального року, має назву «Зовнішність і характер (Appearance and Character)». По закінченню вивчення даної теми студенти зможуть використовувати вивчену лексику для опису зовнішності та характеру людини. Наступна тема, з якою працюють студенти – «Сім'я (Family)», яка включає в себе лексику, пов'язану з членами родини та сім'єю загалом. Остання лексична тема, яка пропонується студентам першого курсу в першому семестрі має назву «Житло (Dwelling)», та дає їм змогу розширити словниковий запас лексикою, яку можна буде використовувати для опису різних типів та структур житла.

Другий семестр першого курсу навчання на факультеті іноземних мов починається з теми «Їжа (Meals)», що презентує лексику, яка використовується для найменування продуктів, прийомів їжі та процесів приготування страв. Наступна тема має назву «Студентське життя (Student's Day. Our University)» та дає змогу студентам ознайомитись з лексичними одиницями, що характеризують студентське життя, структуру та процес навчання в університеті, різницю між навчанням в Україні та Британії чи США. Дві останні теми, що вивчаються на першому курсі, є необхідними для засвоєння, так як тісно пов'язані з повсякденним життям та звучать наступним чином: «Погода. Пори року (Weather. Seasons)» та «Покупки (Shopping)».

Починаючи з першого семестру другого року навчання студентам для вивчення пропонується тема «Вибір майбутньої професії (Choosing a career)». Під час опрацювання цієї теми студенти детальніше ознайомлюються з такими поняттями, як «кар'єрний розвиток», «професійні обов'язки» та «професія вчителя»; значна увага приділяється роботі з лексичним матеріалом (Word Formation. Derivational and Functional Affixes. Vocabulary Notes). Наступна тема є не менш важливою та має назву «Охорона здоров'я (Medicine)». В ході засвоєння цієї теми студенти вивчають лексику, яка використовується для найменування хвороб та захворювань, опису візиту до лікаря, здорового способу життя, переліку небезпечних захворювань ХХІ століття та порівняння охорони здоров'я у Великій Британії, США та Україні. Вивчення теми включає

також опрацювання лексичного матеріалу (Vocabulary Notes, Essential Vocabulary (I), Notes on Synonyms, Essential Vocabulary (2), Health History). Далі студенти знайомляться з темою «Лондон – столиця Великої Британії (London)». В даній темі представлена лексика, яка використовується для опису історії, культури, визначних пам'яток та мистецтва Лондона. Тем спрямована на вивчення лексичного матеріалу (Vocabulary Notes, Essential Vocabulary (1), (2). Notes on Homonyms). Ще одна тема, що передбачена робочою програмою – «Їжа (Meals. Table Manners)». Дана тема вивчається на першому курсі факультету іноземних мов та продовжується на другому році навчання. Під час продовження вивчення теми студенти детальніше ознайомлюються з національною кухнею країн світу та умінням поводитися за столом. Студентами передбачено опрацювання лексичного матеріалу (Vocabulary Notes. Essential vocabulary (1, 2). Synonyms).

Другий семестр навчання починається з теми «Система освіти у Великій Британії, типи навчальних закладів (Higher Education in Great Britain)». Основним завданням вивчення цієї теми є розширення словникового запасу студентів в галузі освіти, тобто після закінчення теми студенти повинні вміти висловлювати власну думку з приводу вищої освіти в Британії та знати різницю між структурою вищої освіти Британії та України. Обов'язковим є робота над лексичним матеріалом (Vocabulary Notes; Essential Vocabulary (1,2); Word Usage). Наступною слідує тема «Спорт (Sports and Games)». В темі представлений лексичний матеріал (Vocabulary Notes. Essential Vocabulary (1,2). Word-Formation), що використовується для опису видів спорту, спортивних ігор, Олімпійських ігор, популярних видів спорту в Україні та в англійськомовних країнах світу. Однією з найскладніших тем, що вивчаються на другому курсі факультету іноземних мов є тема «Британські острови (The British Isles)». Ця тема включає в себе роботу над лексичним матеріалом (Vocabulary Notes, Essential Vocabulary (1,2)), який студенти зможуть використовувати для характеристики географічного положення Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, великих промислових та

економічних центрів країни. Остання тема, яка представлена для вивчення студентам другого курсу другого семестру навчання має назву «Подорожування (Travelling)» та передбачає вивчення лексичного матеріалу (Vocabulary Notes, Essential Vocabulary (1,2). Notes on Style: Synonyms) для характеристики видів транспорту, туризму, позитивного та негативного впливу туризму [28, с. 7-16].

Наступним кроком нами було проаналізовано навчальний матеріал, який використовується у ході вивчення вищезгаданих лексичних тем. Базовим підручником, що використовується на початкових курсах факультету іноземних мов на заняттях практики усного й писемного мовлення основної іноземної мови є *«Практический курс английского языка» В. Д. Аракіна*. На нашу думку, недоліком використання цього підручника є те, що він є досить застарілим для використання в наші дні (публікація IV видання 1997 р.). На противагу цьому недоліку існує вагома перевага: використання підручника передбачає засвоєння базового лексичного складу відповідно до вищеперерахованих тем. Підручник включає в себе презентацію нових лексичних одиниць, їх засвоєння та відпрацювання на практиці. Як зазначалось раніше, на перших курсах вивчення іноземної мови у студентів формується алгоритм подальшого засвоєння та розширення словникового запасу, саме тому застосування даного підручника є досить доречним на 1-2 курсах навчання. Вважаємо важливим зазначити, що поряд із цим навчальним посібником викладачами використовується більш сучасний українського видавництва «Фоліо» – *«A Way to Success» Н. В. Тучини*. Підручник складається з 18 розділів (Units), які за тематико-ситуативним змістом і мовним матеріалом відповідають програмі другого курсу мовного ВНЗ, віковим особливостям студентів і сферам їх пізнавальних інтересів.

Нами було виявлено, що окрім вітчизняних матеріалів під час презентації та опрацювання нової лексики викладачі використовують цілу низку закордонних підручників, таких як: *«Outcomes» Intermediate level by Н. Dellar*

and A. Walkley (2014), «Outcomes» Vocabulary Builder. Intermediate level by H. Dellar, A. Walkley and S. Dignen (2014), «Longman Exam Activator» by B. Hastings, M. Uminska, D. Chandler and K. Hegebüs (2010). Окрім друкованих навчальних посібників на факультеті іноземних мов активно використовуються інтернет-ресурси, наприклад, «Word on the Street» (learnenglish.britishcouncil.org), «TED Talks» (www.ted.com), які можуть використовуватися викладачами під час занять та студентами індивідуально. Головною перевагою використання закордонних підручників останніх років випуску та інтернет-ресурсів є те, що лексика, представлена в даних матеріалах, є адаптованою відповідно до останніх змін в мові; зменшується вірогідність вивчення студентами лексичних одиниць, які є застарілими, неактуальними, та які не використовуються в розмовній мові.

Отже, у ході дослідження були проаналізовані лексичні теми та навчальні матеріали, що використовуються для формування лексичних мовленнєвих навичок студенті перших курсів факультету іноземних мов. Аналіз лексичного матеріалу показав, що теми, обрані для вивчення, є загальноживаними та наближеними до повсякденного життя. Маємо на увазі, що після засвоєння словникового складу відповідно до обраних тем, студенти зможуть використовувати його в реальних комунікативних ситуаціях, адже саме ця навичка є провідною при оволодінні лексичною компетенцією.

Аналізуючи безпосередньо навчальні матеріали, ми встановили, що комплексне використання вітчизняних та закордонних підручників є ефективним методом формування базового словникового складу студентів перших років навчання та його подальшого розширення. Неможливо оминути інтернет-матеріали та автентичні ресурси, що використовують викладачі під час роботи з лексикою, так як, на нашу думку, саме в такий спосіб опанування нової лексики стає більш доступним та цікавим для студентів, що в результаті, позитивно впливає на формування їх лексичної компетентності.

1. 3. Класифікація вправ для розвитку лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей

У ході модернізації сучасного освітнього процесу рівень володіння іноземною мовою підноситься на якісно новий рівень. Перш за все, це стосується покращення комунікативної компетентності, в основі якої лежить лексична компетентність, якою повинні володіти та коректно оперувати студенти. Вивчення саме лексичної складової іноземної мови вважається базовим компонентом опанування іншомовної комунікації. Незважаючи на первинну важливість засвоєння цього компонента, вивчення лексичної компетентності завжди було одним з найважчих завдань як для студентів, так і для викладача. Головне завдання студентів, в цьому плані, – провести тривалу роботу над словниковим запасом мови. Відповідно, головним завданням викладача є створення відповідних умов навчання, в яких студенти зможуть легше і ефективніше опанувати лексичну компетентність з її подальшою автоматизацією.

Загальновідомо, що лексична компетентність включає в себе знання, навички та вміння, необхідні для здійснення комунікації, де під знаннями маємо на увазі лексичні одиниці, словосполучення, та навіть, в окремих випадках, речення. Не зважаючи на це, основу лексичної компетентності складають навички, які розглядаються як дії з мовним матеріалом, доведені до автоматизму внаслідок практикування, а вміння як здатність здійснювати мовленнєву діяльність в умовах міжкультурного іншомовного спілкування на основі здобутих знань і навичок, повністю зосереджуючись на змісті висловлювання, а не на мовних засобах [44].

Отже, процес засвоєння лексичної компетентності, як правило, здійснюється в три етапи:

- 1) етап семантизації лексичних одиниць та створення орієнтовної бази для наступного кроку формування лексичних навичок;

- 2) етап автоматизації дій студентів з лексикою на рівні слова, словосполучення та понадфразовому рівні;
- 3) етап автоматизації дій студентів з лексичними одиницями на текстовому рівні [28, с. 23].

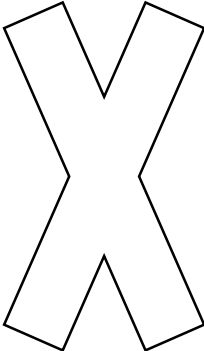
Для якісного формування лексичної компетентності, безумовно, передбачається використання системи відповідних вправ. Услід за Л. С. Пановою, під вправою ми розуміємо спеціально організоване у навчальних умовах багаторазове виконання окремих операцій, дій або діяльності з метою оволодіння ними або їх удосконалення [48]. Система вправ передбачає послідовність та логічний порядок подання матеріалу, з урахування принципу наростання складності завдання, узгодженості із попередньо засвоєним матеріалом, що забезпечує формування навичок та вмінь. Для створення ефективної системи вправ необхідно визначити критерії їх відбору.

Створюючи власний комплекс вправ, ми опиралися на класифікацію вправ, яка була запропонована С. Ніколаєвою і Н. Склярєнко (табл. 1. 2), серед яких головними критеріями виступають: спрямованість вправи на прийом або видачу інформації; комунікативність; характер виконання; участь рідної мови; місце виконання [60].

Таблиця 1. 2

Класифікація вправ для навчання іноземної мови

Типи вправ ⇨ ⇩	Некомунікативні (мовні)	Умовно-комунікативні (умовно-мовленнєві)	Комунікативні (мовленнєві)
	Види вправ	Види вправ	Види вправ
Рецептивні	Сприйняття, впізнавання або розрізнення звуку, термінального тону, орфограми, графеми, лексичної одиниці, граматичної структури	Аудіювання або читання повідомлень, запитань, розпоряджень тощо на рівні фрази/речення або групи речень	Аудіювання або читання тексту з метою одержання інформації

Репродуктивні	Заучування напам'ять (лексичних одиниць, речень, текстів); повторення (звуків, лексичних одиниць, речень); заміна/вставка лексичних одиниць; зміна граматичної форми, переклад; звуження та розширення речень, об'єднання простих речень у складне; переказ тексту (відомого слухачам)	Імітація зразка мовлення (ЗМ), підстановка у ЗМ, трансформація ЗМ, розширення ЗМ, завершення ЗМ, відповіді на запитання різних типів, переказ тексту (відомого слухачам, але від імені персонажа)	Переказ тексту (невідомого слухачам)
Продуктивні		Об'єднання ЗМ (одноструктурних і різноструктурних) у понадфразову єдність; об'єднання ЗМ у діалогічні єдності: запитання-відповідь; запитання-контрзапитання; повідомлення-запитання; спонукання-згода/відмова; спонукання-запитання і т. п.	Повідомлення якогось факту (фактів); опис (погоди, квартири, людини); розповідь (про якісь події, факти); доказ (якихось положень, фактів); бесіда (між учнем/учнями і вчителем, між двома учнями ; групова); написання записки, листа, плану, тез, анотації і т. п.

З огляду на класифікацію вправ для навчання іноземної мови ми дійшли висновку, що перший етап формування лексичної компетентності у студентів здійснюється через семантизацію і закріплення лексичних одиниць за допомогою виконання вправ на підстановку, тлумачення та осмислення понять, пошук дефініцій. Другий етап являє собою систему вправ, що спрямовані на формування репродуктивних навичок говоріння, на створення фразової, понадфразової єдності. Наступний етап представлений вправами на розвиток діалогічного та монологічного мовлення.

Таким чином, виконаний аналіз доводить, що не зважаючи на досить ґрунтовне дослідження проблеми формування іншомовної лексичної компетентності, постійне оновлення та розширення лексики іноземної мови створює умови для подальшого пошуку удосконалення засвоєння лексичних одиниць, продовження розробки підсистем вправ, які б забезпечували якісне опанування лексичної компетенції студентами початкового рівня мовних спеціальностей.

РОЗДІЛ 2. ДИДАКТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИКРИСТАННЯ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

2. 1. Основні положення теорії множинного інтелекту Г. Гарднера

До недавнього часу в теоретичних дослідженнях, присвячених проблемі інтелекту, була прийнята точка зору, що інтелект – це загальна вроджена здатність, тією чи іншою мірою властива кожному індивіду. Вона може бути кількісно виміряна за допомогою тестів, на підставі яких робиться висновок про подальшу успішність індивіда. Однак саме прогностична цінність подібних тестів, що спираються на вказаний підхід, була поставлена під сумнів, для вирішення якого виявилось необхідним в першу чергу переглянути саме поняття інтелекту.

У цьому контексті особливий інтерес представляють педагогічні погляди Говарда Гарднера – професора педагогіки Гарвардської вищої педагогічної школи, лауреата премії Макарута, яка щорічно вручається громадянам США за видатні результати і творчий потенціал в сфері професійної діяльності, і премії Grawemeyer Award в області освіти, яка присуджується Лоусвіллським університетом. Говард Гарднер є відомим психологом-когнітивістом, автором теорії множинного інтелекту і педагогом, що розробив на її основі авторську педагогічну концепцію, яка мала помітний вплив на трансформацію підходів до навчання в США і отримала широке поширення в різних країнах світу. [31]

Теорія множинного інтелекту американського психолога Говарда Гарднера, яка вперше була опублікована понад два десятиліття тому в його праці «Рамки розуму: теорія множинного інтелекту», розкриває один з можливих способів індивідуалізації навчального процесу. Ця теорія отримала всесвітнє визнання, як одна з найбільш новаторських теорій пізнання інтелекту людини. Теорія множинного інтелекту підтверджує те, що люди мислять і вчаться багатьма різними способами.

Говард Гарднер використовує більш широке уявлення про інтелект, ніж те, яке пропонують психометричні і когнітивні теорії. В своїй теорії він виділяє дев'ять типів людського інтелекту, а саме: вербальний, логіко-математичний, візуальний, кінестетичний, міжособистісний, внутрішньо-особистісний, музичний, натуралістичний та екзистенціальний [58]. Через наявність в кожному з типів інтелекту власної структури та функцій ми дійшли висновку, що існує багато підстав для їх детального вивчення і розвитку.

Вважаємо доцільним надати короткий опис кожного з дев'яти типів інтелекту та зазначити їх маркери. *Лінгвістичний інтелект*. Центральними аспектами лінгвістичного інтелекту є чутливість до відтінків значення слів, взаємодії лінгвістичних конотацій. Це також чутливість до фонології – адже, наприклад, центральні метричні аспекти поезії безпосередньо залежать від слухової чутливості. Поети, яскраві представники можливостей високорозвиненого лінгвістичного інтелекту, сприйнятливі до звуків, ритмів, інтонації, що змушує звучати навіть поезію іноземною мовою.

Здатність ефективно використовувати правила синтаксису – чутливість до порядку слів, вміння будувати речення згідно з правилами і вміння їх порушувати з певною метою більш чіткого вираження думки. Люди з домінуючим лінгвістичним типом інтелекту добре розбираються в прагматичних функціях мови – вони точно знають, як переконати або закликати до діяльності, заохотити, щось повідомити або просто порадувати. Вони здатні як ніхто підібрати потрібні вирази і вимовити вражаючу мову. Мовна компетенція є, по суті, інтелектуальною здатністю, найбільш широко і найбільш демократично розподіленою серед представників людського роду. Г. Гарднер виділяє чотири аспекти лінгвістичного знання, які довели свою значимість в людському суспільстві.

Перш за все, це риторичний аспект – здатність використовувати мову для переконання інших у прийнятті якогось образу дії. Друге, це мнемонічний потенціал мови – вміння використовувати різноманітні прийоми і способи, що полегшують запам'ятовування і збільшують обсяг пам'яті шляхом утворення

штучних асоціацій. Третій аспект мови – це її роль при поясненні. Багато що в викладанні і навчанні відбувається за допомогою мови – за допомогою усних пояснень, причому найчастіше на прикладі віршів, афоризмів, прислів'їв і приказок; і дуже часто за допомогою письмових завдань.

Безперечний приклад цього аспекту ми знаходимо в науках. Незважаючи на очевидну важливість логіко-математичних доказів і символічних систем, мова залишається найоптимальнішим засобом для вираження основних концепцій роботи. На додаток слід зазначити, що мова постачає нас метафорами, які є ключовими в поясненні і ясному розумінні нових наукових явищ, відкриттів, розробок. В решті решт, мова має здатність пояснювати свої власні процеси – це можливість використовувати мову для роздумів про саму мову, займатися металінгвістичним аналізом. Лінгвістичний інтелект був першим ретельно вивченим інтелектом. Цю першочерговість Г. Гарднер пояснює тим, що це один з найпоширеніших домінуючих типів людського інтелекту.

Музичний інтелект, на думку Г. Гарднера, існує для того, щоб лінгвістичні здібності не були визначені як словесно-слухова форма інтелекту. На це є дві причини. Перш за все, той факт, що навіть глухі люди можуть оволодіти природною мовою – а також можуть розробити або опанувати систему жестів – служить переконливим доказом, що лінгвістичний інтелект це не просто форма слухового інтелекту.

По-друге, існує ще одна форма інтелекту, яка також пов'язана з словесно-слуховим каналом, – це музичний інтелект – здатність людей розрізняти значення і значимість ритмічно організованих модулів, а також вміти їх виробляти, використовуючи їх як засіб комунікації з іншими людьми. Ці вміння в великій мірі залежать від словесно-слухових здібностей. Справді, вони проявляють значно меншу чутливість до візуальних перетворень, ніж мова; також музичні здібності опосередковані окремими частинами нервової системи і складаються з окремих груп здібностей. З усіх талантів, якими може бути нагороджена людина, жоден з них не проявляється раніше, ніж музичний дар.

Вивчення музичного інтелекту може допомогти зрозуміти специфіку музики і проллє світло на його зв'язок з іншими типами людського інтелекту. У одних музичні здібності виявляються як результат ретельно продуманого і організованого режиму, в умовах повного занурення в музику, або ж навпаки, вони можуть проявитися внаслідок якої-небудь травми. Відзначаючи ці можливі прояви, Г. Гарднер каже, що в кожному окремому випадку, звичайно ж, може бути наявність спадкового чинника. Але все ж не слід виключати і всі інші. В крайньому випадку, ступінь, до якої талант може розкритися, буде залежати від середовища, в якому живе людина.

Логіко-математичний інтелект. На відміну від лінгвістичних і музичних здібностей, здатність, яку Г. Гарднер визначає як «логіко-математичну», не має початку в словесно-слуховий сфері. Ця форма мислення простежується в конфронтації зі світом предметів. Свої фундаментальні знання про логіко-математичний світ дитина отримує, зіставляючи, порівнюючи і протиставляючи предмети, систематизуючи їх і реорганізовуючи, визначаючи їх кількість. Таким чином, логіко-математичний інтелект стає все більш віддаленим від світу предметів. У процесі розвитку ми переходимо від предметів до формулювань, від дій до відносин між діями, з сенсомоторної сфери в область чисто абстрактну – в кінцевому рахунку, до висот логіки і природних наук. Своє уявлення про онтогенез та розвиток логіко-математичного інтелекту Г. Гарднер будує на дослідженнях швейцарського вченого Дж. Піаже, який, на його думку, зумів розібратися в головних чинниках логіко-математичного розвитку – побачити їх початок в діях дитини з предметами, зрозуміти всю важливість відкриття числа, послідовного переходу від фізичних маніпуляцій з предметами до внутрішніх трансформацій дій і особливу природу вищого рівня розвитку, де індивідуум починає працювати з гіпотетичними твердженнями і досліджувати відносини і слідства між ними.

Просторовий інтелект. Розглядаючи наступний тип інтелекту, а саме просторовий, центральними здібностями, котрі характеризують цей інтелект, Г. Гарднер називає ті, які дозволяють нам точно сприймати зоровий світ (форми,

різні предмети), уявляти і виконувати трансформації або модифікації на основі сприйняття і дають можливість відтворювати різні аспекти зорового образу навіть при його фізичній відсутності.

Ці здібності не ідентичні: індивід може володіти гострим зоровим сприйняттям, але не вміти намалювати, уявити або видозмінити неіснуючий світ. Це пояснюється тим, що просторовий інтелект проявляється як поєднання здібностей. Індивід, що володіє вищезгаданими здібностями, має більше шансів досягти успіху в діяльності, що вимагає домінування просторового інтелекту. Але той факт, що розвиток одного з проявів просторового інтелекту сприяє його розвитку в цілому, дозволяє вважати всі просторові навички як частини цілого.

Стосовно самого терміна «просторовий інтелект», Г. Гарднер пояснює, чому, використовуючи в основному приклади з візуально-просторової сфери, він не називає цей тип інтелекту «візуально-просторовим». Перш за все, зорово-просторові приклади використані для зручності. Але так само, як лінгвістичний інтелект не залежить повністю від словесно-слухових каналів і може розвиватися індивідом поза цими формами комунікації, так і просторовий інтелект може бути розвинений у тих, хто сліпий і, таким чином, не має прямого доступу до глядацького світу. Добре розвинений просторовий інтелект є найціннішим активом нашого суспільства. У деяких професіях цей тип інтелекту грає особливо важливу роль - наприклад, в професії скульптора чи художника, але існує також безліч інших видів діяльності, де наявності одного просторового інтелекту недостатньо, але де він виступає основною рушійною силою.

Кінестетичний інтелект. Основна особливість кінестетичного (або тілесно-кінестетичного) інтелекту – це здатність майстерно і різноманітно використовувати своє тіло з метою висловлення своїх почуттів і емоцій, а також для інших цілеспрямованих дій. Г. Гарднер вказує на розвиток двох основних здібностей – вміння керувати рухами тіла і майстерно вправлятися з предметами.

Знаючи головні складові, неважко назвати професії, в яких кінестетичний інтелект грає велику роль – це танцюристи і плавці, механіки, слюсарі, бейсболісти, інструменталісти, винахідники і актори (особливо міми). Але слід зауважити, що в цих професіях велику роль відіграють і інші інтелекти. Наприклад, в професії актора вельми важливими є особистісний, лінгвістичний та музичний інтелекти. Жодне виконання не буде успішним при використанні всього одного типу інтелекту.

Міжособистісний і внутрішньоособистісний інтелекти. Найбільші психологи З. Фрейд і В. Джеймс говорили про важливість людської особистості, про те, що психологія повинна бути побудована навколо людини, його особистості, розвитку та призначення. З. Фрейд вивчав психіку індивідуума, зокрема, розробляв теорію несвідомого. За З. Фрейдом запорукою здоров'я є самопізнання і готовність протистояти неминучому болю і парадоксам людського існування. В. Джеймс ще в більшій мірі, ніж З. Фрейд, наголошував на важливості взаємин людини з іншими індивідами, як засобі досягнення цілей, здійснення прогресу і пізнання самого себе [58].

Г. Гарднер наводить приклад знаменитої фрази В. Джеймса: «Людина має стільки своїх власних особистостей, скільки людей знають його і мають про нього уявлень». За словами Г. Гарднера, обидва психолога були зацікавлені ідеєю «особистісних інтелектів», хоча їх напрямки по відношенню до цих інтелектів відрізнялися. З. Фрейд займався вивченням самотності (the self), інтерес же В. Джеймса був спрямований на взаємини людини з зовнішнім світом, іншими людьми. Г. Гарднер, з одного боку вивчає розвиток внутрішніх аспектів особистості, центральне місце тут займає доступ в сферу почуттів: здатність розрізняти і визначати почуття, висловлювати їх в символи, використовувати їх як засіб розуміння чийогось поведінки. На самому примітивному рівні внутрішньоособистісний інтелект являє собою просте, доступне більшості людей вміння розрізняти емоції задоволення і невдоволення. На більш високому рівні внутрішньоособистісне знання дозволяє визначати і адекватно виражати складні і високо диференційовані групи емоцій.

Інший тип особистісного інтелекту – міжособистісний – спрямований назовні, до інших індивідів. Центральне становище тут займає здатність помічати і розпізнавати відмінні риси інших людей, зокрема, їх настроя, риси характеру, мотиви і наміри. Елементарної формою цього інтелекту є здатність дитини розрізняти людей навколо нього, а також всю різноманітність їх настроїв. Розвинена форма міжособистісного інтелекту дає можливість досвідченій людині передбачати наміри і бажання інших людей (навіть якщо вони старанно приховують їх) і діяти, використовуючи це знання найкращим чином для досягнення мети [32].

Прояви внутрішньоособистісного і міжособистісного інтелектів різноманітніші, ніж прояви інших типів. Справді, оскільки кожна культура має свою власну систему символів, специфіка особистісних інтелектів визначається різними системами значень, що відрізняються один від одного. Г. Гарднер визначає інтелект, як здатність робити щось корисне в суспільстві, в якому ти живеш. Таке розуміння інтелекту означає, що цінності певної культури часто визначають, що є вищим проявом інтелекту, а що ні. В одному випадку це буде логічне мислення, вміння вирішувати проблеми. В іншому – відвага на полюванні, вміння добувати їжу.

Наступний тип інтелекту, що пропонує до розгляду Г. Гарднер, є, мабуть, одним з найскладніших, проте, найбільш особливим – *екзистенціальний інтелект*, який може домінувати в будь-якої людини. Саме цей тип інтелекту допомагає оволодіти високим рівнем усвідомленості, обдумувати складні питання та знаходити вірні відповіді на них, а також, з легкістю розбиратися у власних почуттях. Індивідів з таким типом інтелекту досить часто турбують складні філософські запитання, на які вони прагнуть знайти найбільш достовірні відповіді. В процесі роботи чи комунікації з такими людьми слід проявляти повагу та підтримку до їх думок та ідей, адже саме таким шляхом можна посприяти розвитку даного інтелекту.

Останній з дев'яти типів інтелекту – *натуралістичний*, що дає змогу людині, що володіє ним, проявляти себе в окремих видах діяльності. Найбільше

захоплення у них викликає спостереження та взаємодія з природою; саме таких людей найбільше приваблюють походи, дослідження явищ природи, та робота, безпосередньо, на природі. Досить часто людей з добре розвиненим натуралістичним інтелектом можна побачити на лаві захисників навколишнього середовища та борців з проблемами довкілля. Для розвитку цього типу інтелекту дітей з самого дитинства потрібно залучати до співпраці на природі. Гарним рішенням може бути оформлення та догляд за власним садом [58].

Опрацювавши низку джерел, ми виявили, що теорія Г. Гарднера викликала велику дискусію. Складно стверджувати, що його аргументи переконали в тому, що існує сенс трактувати інтелектуальну сферу так широко, як це робить він. Однак сама ідея дослідити інтелект в ширшому контексті розглядається в даний час як вельми актуальна перспективна: з нею пов'язують можливість підвищення надійності довгострокових прогнозів.

У процесі аналізу теорії множинного інтелекту ми встановили, що суть і основний зміст педагогічних поглядів Г. Гарднера зводяться до наступних положень:

- існування безлічі різних інтелектуальних здібностей, а не переконаність в тому, що всі діти мислять однаково, є основоположним чинником для створення в процесі навчання різноманітних пізнавальних можливостей, максимально відповідних індивідуальним інтелектуальним потенціалам учнів;

- організація навчального процесу повинна бути спрямована на створення умов, в яких учні мають можливість набуття досвіду, що вимагає залучення різних типів інтелекту;

- одним із завдань вищої школи, крім здійснення навчального процесу з урахуванням індивідуального інтелектуального профілю, є допомога в усвідомленні учнями їх здібностей для опори в процесі навчання на свої сильні сторони і розвиток слабких;

- можливість використання в процесі навчання більш ніж одного способу навчання;

- зміна підходу до оцінювання знань учнів за допомогою використання для цього автентичних методів (портфоліо, метод проєктів), дозволяють діагностувати реальні досягнення учнів та передбачають виявлення сформованості у них умінь і навичок в ситуаціях, максимально наближених до реального життя (повсякденного або професійного), замість вузько стандартизованих тестів;

- формування дисциплінарного способу мислення (наукового, математичного, історичного, художнього) є місією вищої освіти і дозволяє опанувати вивченим матеріалом на рівні розуміння, що гарантує ефективність використання освоєних знань в подальшому житті;

- навчання для розуміння, тобто формування в студентів здатності застосовувати отримані знання при вирішенні нових завдань або в нових умовах, що і необхідно розглядати ціннісно-цільовим змістом вищої освіти.

Отже, незважаючи на те, що теорія множинного інтелекту була запропонована Г. Гарднеро ще наприкінці ХХ століття, її суть залишається актуальною і сьогодні. Дана теорія зробила внесок не тільки в розвиток психологічних наук, а й істотно вплинула на реформацію сучасної освіти. Запропоновані науковцем підходи до здійснення процесу навчання знайшли застосування в шкільній освіті не тільки США, але і за їх межами. Таким чином, ми вважаємо, що беручи свій початок з шкільних лав, теорія множинного інтелекту може бути успішно реалізованою і в вищій школі.

2. 3. Застосування теорії множинного інтелекту у сучасному контексті навчання іноземних мов

Перед кожним вчителем завжди постає питання як зробити процес вивчення того чи іншого предмета ефективним та цікавим, як зберегти ентузіазм учнів до навчання. Ця проблема знаходить своє відображення не тільки в школах, а й у вищих навчальних закладах, де одним із головних завдань викладача є заохочення студентів до процесу навчання.

На нашу думку, головним в цьому процесі є розвиток автономії студента та його вміння працювати в колективі, групі чи самотійно. Основним завданням викладача стає не стільки навчання студента, а розвиток у нього вміння вчитися, виявлення потенціалу та мотивації. В даному контексті викладачеві слід опиратися на вищезгадану теорію множинного інтелекту, запропоновану Г. Гарднером. На його слушну думку, людина має не єдиний, так званий «загальний інтелект», а низку інтелектуальних здібностей, які включають вербальний, логіко-математичний, візуальний, кінестетичний, міжособистісний, внутрішньоособистісний, музичний, натуралістичний та екзистенціальний види інтелекту. Кожний із цих типів інтелекту має свою структуру, функції, мову і тому є особливим потенціалом для розвитку [29].

Отже, постає питання розвитку автономії студента та виявлення ним своїх домінуючих типів інтелекту. Важливим також є вибір найоптимальніших форм та методів навчання. Підбір таких форм та методів відповідно до різних типів інтелекту є завданням викладача. Ми переконані, що кількість варіантів застосування теорії множинного інтелекту така велика, що кожен навчальний заклад може використовувати її у індивідуальний спосіб. В даному випадку важливим є один принцип - освітній процес повинен будуватись таким чином, аби дати можливість студентам набути досвід, що вимагав би залучення різних типів інтелекту. Одна з проблем, яку найважче подолати викладачеві, полягає в тому, що навчаючи всю групу, треба одночасно пам'ятати й урахувувати різні стилі навчання, сильні та слабкі сторони студентів.

Відомо, що найпоширеніший тип інтелекту, що використовується під час групового заняття – лінгвістичний. Прийоми навчання, що зазвичай використовуються (лекція, конспектування, письмові завдання) сприяють розвитку саме лінгвістичного інтелекту. Такі прийоми є фундаментом навчальної системи, тому їх постійне використання не є новиною. Педагоги повинні розуміти, що їх завдання полягає в інтеграції лінгвістичного інтелекту з іншими інтелектами; необхідно допомогти студентам зрозуміти, що вони можуть виявити свої здібності й навички різними способами, у різних видах

діяльності, а потім створювати умови для навчання з опорою на їх сильні сторони.

Як ми зазначали раніше, існує багато способів використання теорії Г. Гарднера на практиці. Одним із таких є організація роботи учнів у невеликих групах, де учні виконують певне завдання або ж працюють над проектом колективно. Одна група, наприклад, може обрати вид діяльності, що базується на візуальному чи кінестетичному типі інтелекту, інша – на вербальному чи внутрішньо-особистісному. Так, вивчаючи тему ‘Great Britain’ одна група може створити макет Лондона, що сприятиме розвитку візуально-просторового інтелекту, а інша – написати розповідь про історію виникнення Букінгемського палацу, що дозволить розвинути вербальний інтелект. Таким чином, за допомогою використання даної стратегії вчитель може поєднати різні типи інтелекту своїх учнів та допомогти їм засвоїти матеріал таким способом, який буде для них простішим та цікавішим.

Федорова О. В. ділиться своїм вирішення даного питання на прикладі засвоєння базової лексики на початку вивчення теми (Clothes) [37]. Услід за Федоровою О. В. ми хочемо запропонувати власний приклад комплексу завдань та видів роботи з вивчення нової лексики по темі “Travelling”. Ми вважаємо, що для студентів з яскраво вираженим міжособистісним інтелектом доречним буде завдання, в якому необхідно працювати в невеликих групах. Так, викладач може запропонувати розробку проекту на тему “Around the world”, в якому кожен учень відповідатиме за окремий етап створення даного проекту.

Власникам внутрішньоособистісного інтелекту навпаки більше підійде спокійна усамітнена атмосфера. В цьому випадку викладач може запропонувати учням відповісти на запитання відповідно до теми уроку, для відповіді на які, учням потрібно буде пригадати або проаналізувати щось з власного досвіду, наприклад: What are the advantages and disadvantages of travelling by plane?

Кінестетичний інтелект допоможе студенту у вирішенні даного завдання, якщо вивчення нових слів буде поєднано з фізичними рухами. В цьому випадку студентів зацікавить вправа, яка полягає в тому, що їм потрібно розіграти мініатюру та “зобразити” ситуацію з новою лексикою, використовуючи тільки власні рухи та міміку.

Студенти з логіко-математичним інтелектом найкраще запам'ятають слова, якщо вивчатимуть їх у логічній послідовності (наприклад, порядок замовлення білетів на літак чи розподіл видів транспорту по категоріям за певним логічним принципом).

Музичний інтелект, звісно, вимагатиме роботи зі словами з прослуховуванням музики, наспівуванням нових слів уголос тощо. Такі студенти стовідсотково оцінять креативність викладача, який перед вивченням нової лексики з теми “Travelling” ввімкне відповідну пісню, адже на фоні музики вивчення нових слів даватиметься набагато легше та цікавіше.

Студенти з натуралістичним типом інтелекту краще засвоюють новий матеріал працюючи безпосередньо з ним. Тобто вивчаючи нову лексику по темі “Travelling” таким людям краще буде запропонувати створити мапу для власної подорожі, використовуючи нові слова.

Звичайно, студентам, в яких домінує вербальний інтелект, значно легше дається вивчення іноземних мов. Доречним в цьому випадку буде запропонувати студентам вигадати власну історію, де вони можуть проявити всю свою фантазію, відповідно до теми “Travelling”, наприклад, історія про подорож в неіснуючу країну [37].

Проаналізувавши дане питання, ми дійшли висновку, що звичайно, сучасна школа потребує урізноманітнення навчального процесу та використання нових прийомів навчання, але це ні в якому разі не означає, що потрібно повністю відмовлятися від традиційних стратегій, які включають в себе використання підручників, робочих зошитів чи звичайний виклад матеріалу. Разом з тим, вони є лише невеликою частиною системи навчання, за допомогою якої учні отримують новий навчальний контент. Для ефективнішого

ж засвоєння матеріалу та розвитку навичок та вмінь необхідно використовувати стратегії, які передбачають застосування теорії множинного інтелекту Г. Гарднера в поєднанні з традиційними підходами до навчання.

ВИСНОВКИ ДО 1-2 РОЗДІЛІВ

Після опрацювання низки наукової літератури, відповідно до теми наукової роботи, нам вдалося сформулювати наступні висновки:

1. Засвоєння лексичної компетентності є однією з провідних ланок формування іншомовної комунікації. З цього випливає зміст і мета навчання лексичного матеріалу на факультеті іноземних мов, яка полягає в постійному розширенні та збагаченні словникового запасу студентів мовних спеціальностей.
2. Процес формування лексичної компетентності студентів перших років навчання відбувається на основі поєднання вітчизняних та закордонних матеріалів, що являє собою комплексний підхід до вивчення лексичних тем, що пропонуються студентам. Важливо зазначити, що перелік тем для вивчення обрані таким чином, що студент з легкістю зможе використовувати опрацьований матеріал на практиці, адже всі теми наближені або пересікаються з реаліями повсякденного життя.
3. Класифікація вправ для розвитку лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей становить систему, яка дозволяє у логічній послідовності засвоювати лексичні одиниці з подальшою їх систематизацією та автоматизацією.
4. Незважаючи на те, що вплив теорії множинного інтелекту Г. Гарднера на освітній процес 1980-х років був досить вагомим, ця тема залишається актуальною для детального дослідження і відкриття її нових сторін і в наші дні.

5. Викладачам нового покоління слід застосовувати традиційні методи навчання в поєднанні з методами, що базуються на теорії множинного інтелекту для розвитку автономії студентів та індивідуалізації навчального процесу.

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ ГОВАРДА ГАРДНЕРА

3. 1. Комплекс вправ для розвитку лексичних мовленнєвих навичок на основі теорії множинного інтелекту

Третій розділі нашої роботи присвячений формуванню лексичних мовленнєвих навичок студентів 2 курсу на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера. З цією метою було розроблено комплекс вправ до теми “Jobs and Careers”, з якої починається навчання на 2 курсі згідно з навчальним планом та робочою програмою.

Так як комплекс вправ розроблено на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера, вважаємо за потрібне розділити його на наступні групи вправ відповідно до типів множинного інтелекту:

1. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням лінгвістичного інтелекту;
2. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням логіко-математичного інтелекту;
3. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням просторового інтелекту;
4. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням музичного інтелекту;
5. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням кінестетичного інтелекту;
6. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням міжособистісного інтелекту;
7. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням внутрішньоособистісного інтелекту;

8. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням натуралістичного інтелекту;
9. Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням екзистенціального інтелекту.

Група вправ № 1 – на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням лінгвістичного інтелекту

Перша група вправ включає вправи, в яких задіяно лінгвістичний інтелект студентів. Вправи за участі лінгвістичного інтелекту, як правило, передбачають роботу з текстом та новою тематичною лексикою, а отже, включають в себе такі етапи:

- дотекстовий етап (pre-reading);
- текстовий етап (while- reading);
- післятекстовий етап (post- reading).

На першому, дотекстовому етапі робота засновується в основному на ознайомленні з активною лексикою та деякими важкими для розуміння лексичними одиницями, які будуть вживатись в тексті.

На етапі роботи з текстом, робота фокусується на читанні тексту та розумінні значення активної лексики в контексті.

Післятекстовий етап передбачає активне вживання активної лексики в мовленні (на рівні речення або понад фразової єдності) під час виконання вправ на запитання-відповіді та висловлювання думки стосовно змісту прочитаного.

Наведемо приклади подібних вправ, які включає наш методичний комплекс. Перше заняття буде проведене за допомогою застосування інформаційних технологій, які сприяють не тільки активізації лінгвістичного інтелекту студентів, але й зануренню студентів в мовне середовище носіїв англійської мови, так як студентам пропонується прочитати діалог з новин

відомого англomовного ресурсу BBC News (Додаток А). Підтема заняття: “Job Interview”.

Вправа 1. (текст до завдання подано в Додатку А)

Мета: введення та автоматизація нових ЛО.

Тип: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Інструкція: Job interviews in the United States can often happen in many stages. After you submit your résumé, sometimes you are called for an initial phone interview. If you do well in the phone interview, then you may be asked to meet with the company for an in-person interview. If that goes well, then hopefully you get the job.

Read the dialogue. Fill in the gaps with the missing words:

Vocabulary

Prep – short for 'preparation' – getting things ready in advance

job description – an official description of a job used by employers

person specification – a list of skills and experience someone needs to do a job

potential – (here) possible, probable

head start – advantage; something that increases the possibility of success

feedback – statements about how well someone is doing something, to help them do it better next time

first and foremost – most importantly

nerve-wracking – very scary

body language – movements of your body that show what you are thinking and feeling

non-verbal communication – communication without words

eye contact – looking at someone in their eyes

nod – moving your head up and down to show you agree or understand

assertive – describes confident behaviour that shows someone's opinions

rephrase – say something in another way

speedy response – quick answer

panel – the people at an interview who ask questions and decide who to give the job to

position – a formal or official word for 'job'

Finn

What advice would you give to someone who is preparing for an _____?

Craig

Prep is absolutely key. I've always said 'fail to prepare, prepare to fail'. Make sure that you're researching _____, by looking on their website and getting any information that you can, make sure that you research _____ and _____, and think about real-life examples of where you've done things in the past, and how you can apply those _____ that might come up.

Also, if you can practice with a family member or friend that'll give you a real _____ as well, because you can get their _____ on how you're doing.

Finn

What advice would you give for people during the _____, especially if English is not their first language?

Craig

Yeah, so I think, _____, the interview process is a _____ for absolutely everybody, whether English is your first language or not.

So, when you go into the interview you can always use your _____ and _____. Whether or not English is your first language, you can smile, you can give _____, you can **nod** when the – you know, when the _____ is asking you the question.

Finn

What about if someone asks you a question you don't understand: what's _____?

Craig

Ok, so if someone asks a question that you don't understand, always have the _____ to ask them to repeat the question. It doesn't make you look like you're unsure, it just shows that you're _____ and that you've got confidence.

Finn

And what about if you're in the middle of an answer that you're giving, and you think 'hmmm, this isn't very good.' What should you do then?

Craig

Ok, so if you're in the middle of an answer as well, and you're not happy with the way that you're answering the question, always have the confidence to **go back to the top** and _____ that answer. Again, this shows confidence and assertiveness.

Also make sure that you take time with your answer. The nerves can make you give a **speedy**, a _____, and what you want to do is be aware of that and just slow your answer down.

I would say one final tip is just to have _____ of questions prepared for _____, which you can ask at the end of the interview. Because that just really shows that you've, you've thought about _____.

Вправа 2.

Мета: тренування вживання нових ЛО у мовленні.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Інструкція: Read the dialogue once more and answer the questions, using the active vocabulary

Expected possible answers:

1. What advice would you give to someone preparing for an interview?

A. Always practice with a friend or family member. They can give you helpful criticism

B. Don't practice too much. This will make it look like you have learned standard answers. It's better to be natural

2. What advice would you give to people during the interview, especially if English is not their first language?

A. Interviews are scary for everyone. Make sure you relax and use body language

B. You should listen very carefully to each question to make sure you

understand them the first time you hear them

3. What about if someone asks you a question you don't understand. What's your advice?

A. Ask them to repeat it, as this shows confidence

B. Try to answer it anyway. Otherwise the panel will think your English is bad.

4. What about if you're in the middle of an answer that you're giving, and you think 'hmmm, this isn't very good'. What should you do then?

A. Finish your answer as quickly as possible and make sure you answer the next question well

B. Go back to the beginning and start your answer again.

Вправа 3.

Мета: тренування вживання нових ЛО у мовленні

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Інструкція: Speak about the interviewee's experience of going on job interviews. Answer the questions. Use the active vocabulary.

1) What advice would you give to someone preparing for an interview?

2) What advice would you give to people during the interview, especially if English is not their first language?

3) What about if someone asks you a question you don't understand. What's your advice?

4) What about if you're in the middle of an answer that you're giving, and you think 'hmmm, this isn't very good'. What should you do then?

Вправа 4.

Мета: тренування вживання нових ЛО у мовленні

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Інструкція: Discuss in groups and give your own two pieces of advice to the person, who is going for an interview in an international company. Use the active vocabulary.

Група вправ №2 – на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням логіко-математичного інтелекту

Вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням логіко-математичного інтелекту розроблені до підтеми “Pay & Benefits”. Логіко-математичний інтелект пов'язаний з логічним мисленням і математичними здібностями. Саме логіка довгий час вважалася основою розумових здібностей взагалі оскільки вважалось, що саме вона визначає різні властивості інтелекту, а саме:

- уміння мислити впорядковано і вибудовувати ієрархічні структури понять;
- здатність давати кількісну оцінку явищ;
- наявність дедуктивного та індуктивного мислення;
- володіння основними розумовими операціями в рамках формальної логіки: аналізом, порівнянням, узагальненням, синтезом;
- здатність працювати з базами даних, систематизувати і структурувати інформацію;
- розуміння графіків, схем і таблиць.

В якості вправи на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням логіко-математичного інтелекту до підтеми “Pay & Benefits”, ми використали гру – доміно, яка передбачала використання логічного мислення.

Вправа 5.

Мета: автоматизація дій з новими ЛО.

Тип: не комунікативна, репродуктивна.

Процедура гри:

Перед початком гри необхідно розділити студентів на групи. Кожній групі необхідно роздати набір доміно. Також, знадобляться папір та ручки для ведення рахунку. Учні мають змішати кістки доміно та роздати по п'ять штук кожному, залишивши інші в стопці обличчям донизу. Починається гра з того,

що учні беруть верхню кістку доміно та кладуть її на стіл обличчям доверху. Далі, перший гравець кладе один зі своїх доміно по обидві сторони від неї для того, щоб скласти речення. Якщо словосполучення, яке при цьому вийшло, відповідає тематиці, то учень отримує одне очко.

Потім гравці по черзі зіставляють свої доміно таким же чином, поміщаючи їх на будь-якому кінці ланцюжка, складаючи речення, коли формується запропонована фраза.

Якщо гравець не може покласти один зі своїх доміно, він бере один зі стопки вільних карток. Якщо в стопці немає вільних карток, то гра переходить до наступного учня. Якщо інший гравець думає, що запропонована фраза або слово є неправильними, він або вона може кинути виклик гравцеві.

Якщо учні не можуть погодитися, вони просять викладача про допомогу.

Якщо запропонована фраза невірна, гравець повинен забрати доміно і грати переходить до наступного студента.

Коли гравець більше не має доміно в руці, гра закінчується. Потім студенти рахують свої бали. Гравець з найбільшою кількістю очок виграє гру. Після цього студенти можуть перетасувати доміно і зіграти ще один раунд.

Інструкція: Shuffle the dominoes and place them face down on the table so you can't see what is on them. Share the dominoes out equally among the players. One student selects a domino and places it in the middle of the table. This is the target domino. The first player tries to find the suitable domino on his dominoes and place it next to the target domino. If he does not have a matching spelling domino he taps on the table and misses the turn. Then it is the next player's turn. Continue playing until one player has used all his dominoes.

Для розробки доміно була використана така активна лексика:

Vocabulary:

HR representative: *Human Resources representative; Human Resources is the department within a business organization that monitors the availability of qualified workers; recruits and screens applicants for jobs; helps select qualified employees; plans and presents appropriate orientation, training, and development*

for each employee; and administers employee benefit programs

***salary:** fixed compensation paid regularly for work or services*

***minimum wage:** the lowest hourly rate of pay a worker can receive, as determined by the government; varies from state to state*

***tips:** an extra amount of money given for good service; for example, people in the U.S. tip waiters and waitresses at a restaurant*

***overtime:** wage paid for working time in excess of a standard day or week*

***benefits package:** all of the services (ex. health insurance) or rights (ex. taking vacation time) provided by an employer in addition to wages or salary*

***retirement plan:** a fund that employers and employees contribute into each month, which pays the employee after they retire*

***perks:** a privilege, gain, or profit incidental to regular salary or wages*

***company car:** a car owned by a company that they give to an employee to drive*

Макет гри наведено в Додатку Б.

Група вправ №3 – на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням просторового інтелекту

Просторовий інтелект – здатність орієнтуватися в просторі, сприймати і оцінювати форму і розміри навколишніх предметів і їх віддаленість один від одного. Але ця здатність включає в себе ще один важливий аспект – вона передбачає розвиток образного мислення і всього, що з цим пов'язане:

- вміння створювати, фіксувати образи на рівні свідомості і зберігати їх в пам'яті;
- розвинена уява;
- здатність втілювати образи в різних формах: малюнок, скульптура, конструювання, схема і т. д.

Цей вид інтелекту передбачає здатність аналізувати побачене, робити висновки на основі саме візуальної інформації. Для залучення цього типу

інтелекту, ми розробили вправи на основі лексики для підтеми Talking about Jobs & Work.

Vocabulary:

tenants: *someone that lives in a building and pays rent*

what do you do?: *common way to ask “What is your occupation?”*

monotonous: *tedious, unvarying*

assembly line: *an arrangement of machines, equipment, and workers in which work passes from operation to operation in direct line until the product is assembled*

shifts: *a scheduled period of work, for example: morning shift, afternoon shift, night shift*

graveyard shift: *a late-night shift, for example from 11pm-7am*

full-time job: *a 35-40 hour per week job*

hourly job: *a non-salaried position where workers are paid by the hour*

salaried position: *a position where the employee receives a yearly salary, regardless of the number of hours worked*

flextime: *a flexible work schedule*

part-time: *a less than 35 hour per week job*

independent contractor: *a person contracted by a company to do work for them, an independent contractor is self-employed and not employed by the companies they work for.*

To work overtime – *the time of work goes beyond the time of working day.*

Unemployment – *the number of people who do not have a job that provides money.*

Vacancy – *a job that no one is doing and is therefore available for someone new to do.*

training course – *a period of undergoing practical instruction in one's job or career.*

To apply for a job – *to fill the job application.*

job interview – *a meeting in which an employer asks the person applying for a job questions to see whether they would be the right person to do that job.*

CV – abbreviation for curriculum vitae formal: a short-written description of your education, qualifications, previous jobs, and sometimes also your personal interests, that you send to an employer when you are trying to get a job.

Apprenticeship – the time of working as someone who has agreed to work for a skilled person for a particular period of time and often for low payment, in order to learn that person's skills.

Outdoor jobs – jobs done outside rather than inside a building.

Voluntary work – to work without pay.

To be self-employed – to be your own boss.

To work with your hands – to do manual work.

Вправа 6.

Мета: автоматизація дій з новими ЛО.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Інструкція: Choose one card and describe the situation in the picture using the most suitable word or word combination from active vocabulary.

Матеріали для виконання завдання подані в Додатку В.

Вправа 7.

Мета: формування уміння опису ситуації на картинці на рівні понадфразової єдності з опорою на тематичну лексику.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Інструкція: Write approximately 5-8 sentences to describe the situation in the picture you have chosen. Do not forget to use the active vocabulary. Be ready to present your descriptions.

Матеріали для виконання завдання подані в Додатку В.

Вправа 8.

Мета: практика використання нових ЛО в мовленні

Тип: комунікативна, продуктивна

Інструкція: Imagine your ideal working day. Depict it on a poster with the help of colored markers. Use active vocabulary.

Vocabulary:

staff

a wage

a pay rise

a 9 to 5 job

to get a bonus

an hourly rate

to work in shifts

to make ends meet

to have a full/part time job

to have a deal with children

to work overtime

Група вправ № 4 – на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням музичного інтелекту

В рамках заняття англійської мови, спрямованого на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням музичного інтелекту, ми розробили заняття, яке базувалось на прослуховуванні уривку з лекції Ted Talk (Susan Colantuono “The Career Advice You Probably Didn’t Get”), за підтемою Jobhunting. Скрипт лекції подано в Додатку Г.

Вправа 9.

Мета: тренування вживання нових ЛО

Тип: комунікативна, рецептивно-репродуктивна

Інструкція: Listen to the Ted Talk speech “The career advice you probably didn’t get” and fill in the gaps with the missing words. Use only the words from the active vocabulary.

Vocabulary:

Middle management – середня ланка менеджменту

Professional position – професійні посади

Vice president – віце-президент

Mentor – наставник

Moving up – кар'єрне зростання

International assignment – міжнародне завдання

Leadership skills – лідерські здібності

Extraordinary outcomes – надзвичайні прибутки

Identifying employees – ідентифікація працівників

To moderate a panel of executives – очолити групу керівників

High-potential employees – потенційний кандидат на вакансію

Trustworthy – надійний

Resilient – стресостійкий

To scan the external environment – аналізувати зовнішнє середовище

Personal greatness – особистий потенціал

Women represent 50 percent of _____ and _____, but the percentages of women at the top of organizations represent not even a third of that number. So some people hear that statistic and they ask, why do we have so few women leaders? But I look at that statistic and, if you, like me, believe that leadership manifests at every level, you would see that there's a tremendous, awesome resource of leaders who are leading in middle management, which raises a different question: Why are there so many women mired in the middle and what has to happen to take them to the top?

So some of you might be some of those women who are in _____ and seeking to move up in your organization. Well, Tonya is a great example of one of these women. I met her two years ago. She was a _____ in a Fortune 50 company, and she said to me with a sense of deep frustration, "I've worked really hard to improve my confidence and my assertiveness and develop a great brand,

I get terrific performance evals from my boss, my 360s in the organization let me know that my teams love working for me, I've taken every management course that I can here, I am working with a terrific _____, and yet I've been passed over twice for advancement opportunities, even when my manager knows that I'm committed to _____ and even interested in an international assignment. I don't understand why I'm being passed over."

So what Tonya doesn't realize is that there's a missing 33 percent of the career success equation for women, and it's understanding what this missing 33 percent is that's required to close the gender gap at the top.

In order to move up in organizations, you have to be known for your leadership skills, and this would apply to any of you, women or men. It means that you have to be recognized for using the greatness in you to achieve and sustain _____ by engaging the greatness in others. Put in other language, it means you have to use your skills and talents and abilities to help the organization achieve its strategic financial goals and do that by working effectively with others inside of the organization and outside. And although all three of these elements of leadership are important, when it comes to _____ in organizations, they aren't equally important. So pay attention to the green box as I move forward.

In seeking and _____ with high potential, the potential to go to the top of organizations, the skills and competencies that relate to that green box are rated twice as heavily as those in the other two elements of leadership. These skills and competencies can be summarized as business, strategic, and financial acumen. In other words, this skill set has to do with understanding where the organization is going, what its strategy is, what _____ it has in place, and understanding your role in moving the organization forward. This is that missing 33 percent of the career success equation for women, not because it's missing in our capabilities or abilities, but because it's missing in the advice that we're given.

Here's what I mean by that. Five years ago, I was asked _____, and the topic for the evening was "What do you look for in _____?" So think about the three elements of leadership as I summarize for you what they told me.

They said, "We look for people who are smart and hard-working and committed and trustworthy and resilient." So which element of leadership does that relate to? _____

And then they pretty much stopped. So I asked, "Well, what about people who understand your business, where it's going, and their role in taking it there? And what about people who are able _____, identify risks and opportunities, make strategy or make strategic recommendations? And what about people who are able to look at the financials of your business, understand the story that the financials tell, and either take appropriate action or make appropriate recommendations?"

Вправа 10.

Мета: практика вживання нових ЛЮ

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Інструкція: Imagine that you are an owner of a big company. Try to describe in a few sentences the major criteria of selecting employees for your company.

Useful phrases:

to move up in the organization

to work really hard

to take courses

to be committed to moving up

leadership skills

using the greatness

to achieve and sustain extraordinary outcomes

engaging the greatness in others

to use skills and talents and abilities to help the organization achieve...

to be capable of....

Вправа 11.

Мета: тренування вживання нових ЛЮ.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Інструкція: Try to explain in a few sentences, why for women it is more difficult to achieve a great success in the company? Are there any differences between professional attributes of women and men?

Нами була розроблена ще одна вправа на основі застосування музичного інтелекту, що передбачає автоматизацію та закріплення вивчених лексичних одиниць із теми. Скрипт аудіо запису подано в Додатку Д.

Вправа 12.

Мета: автоматизація вживання нових ЛО.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Інструкція: Listen to five different people talking about their jobs.

Вправа 13.

Мета: практика вживання нових ЛО.

Тип: некомунікативна, репродуктивна.

Інструкція: Complete the gaps with a word from the box.

pilot, dentist, shop assistant, tour guide, nurse

1. Speaker A works as a _____.
2. Speaker B works as a _____.
3. Speaker C works as a _____.
4. Speaker D works as a _____.
5. Speaker E works as a _____.

Вправа 14.

Мета: автоматизація використання нових ЛО.

Тип: некомунікативна, репродуктивна.

Інструкція: Listen to the speakers one more time and circle the best answer for these questions.

1. Does speaker A enjoy his job?
 - a) Yes.
 - b) Sometimes.
 - c) No.
2. When does speaker A work?
 - a) When he is at university.
 - b) Weekends.
 - c) Summer holidays.
3. When does speaker B work?
 - a) Weekdays.
 - b) Weekends and holidays.
 - c) Summer holidays.
4. What does speaker B say tourists love doing?
 - a) Visiting universities.
 - b) Taking a boat trip.
 - c) Swimming in the river.
5. Does speaker C like his job?
 - a) Yes.
 - b) Sometimes.
 - c) No.
6. What does speaker D say is difficult about being a pilot?
 - a) Travelling to many countries.
 - b) Learning many languages.
 - c) Flying planes in bad weather.
7. What does speaker D say is the best thing about his job?
 - a) Visiting different places.
 - b) Meeting different people.
 - c) The different weather.
8. What does speaker E not like about her job?
 - a) The doctors.

- b) The sick people.
- c) The uniform.

Група вправ № 5 – на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням кінестетичного інтелекту

Вправа 15.

Мета: автоматизація дій з новими ЛО.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Процедура гри:

Студент отримує картку з зображенням професії та має зобразити її жестами або рухами так, щоб інші учні вгадали її задаючи уточнюючі запитання або пропонуючи припущення. Той, чію професію не було вгадано, бере іншу картку та зображає іншу професію. Гру можна використовувати під час заняття за підтемою “Talking about Jobs & Work”. Матеріали для гри подано в Додатку Е.

Інструкція: Choose one card with the name of job on it and show it only with the help of your body and gestures for your groupmates to guess. You are not allowed to say any word. The student, who guesses the first, take the next card.

Vocabulary

1. <i>Barista</i>	15. <i>Confectioner</i>
2. <i>Waiter</i>	16. <i>Hairdresser</i>
3. <i>Builder</i>	17. <i>Diver</i>
4. <i>Teacher</i>	18. <i>Dentist</i>
5. <i>Office worker</i>	19. <i>Conductor</i>
6. <i>Driver</i>	20. <i>Cashier</i>
7. <i>Call center operator</i>	21. <i>Doctor</i>
8. <i>Computer operator</i>	22. <i>Journalist</i>
9. <i>Finance Manager</i>	23. <i>Painter</i>

10. *Archaeologist*

24. *Masseur*

11. *Visagiste*

25. *Model*

12. *Cameraman*

26. *Soldier*

13. *Astronomer*

27. *Singer*

14. *Bartender*

28. *Dancer*

Вправа 16.

Мета: тренування вживання нових ЛО у мовленні.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Інструкція: Let's play a game "Find Someone Who...". You will work in two groups. The first group will receive cards with different professions. The second group will have to find someone from the first group who works in a financial, humanitarian or IT sphere moving around the class. Don't forget to ask and answer question using active vocabulary and useful phrases given in the cards.

Матеріали для гри подано в Додатку Ж.

Група вправ № 6 – на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням внутрішньо особистісного інтелекту

Вправа 17.

Мета: введення та автоматизація нових ЛО.

Тип: комунікативна, рецептивна.

Інструкція: Read the text "Dealing with Difficult People".

Vocabulary:

Open-plan offices – has few or no walls inside, so it is not divided into smaller rooms.

Collaborate – to work with someone else for a special purpose.

working closely together – to have no free place between workers.

Disruptive personalities – causing trouble and therefore stopping something from continuing as usual.

Abused – to use something for the wrong purpose in a way that is harmful or morally wrong.

Draw – to attract someone's attention.

Get away with – to succeed in avoiding punishment for something.

Office gripes – a strong complaint.

Inane conversation – extremely silly or with no real meaning or importance.

Irrelevant speech – not related to what is being discussed or considered and therefore not important.

Maintain – to continue to have; to keep in existence, or not allow to become less.

Dignity – calm, serious, and controlled behaviour that makes people respect you.

Influence – the power to have an effect on people or things, or a person or thing that is able to do this.

Текст надано в Додатку 3.

Вправа 18.

Мета: введення нових ЛО у мовлення.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Інструкція: After reading the text answer the questions.

1. Which of these advantages of working together closely is NOT mentioned in the first paragraph?

A People can have quick meetings

B Workers have easy access to office equipment

C People can work together on projects

2. Which of these co-worker problems is NOT mentioned in the article?

A Body odour

B Laziness

C Bad eating habits

3. According to the 1998 study, what kind of background noise affects people's concentration?

A Conversations about unimportant things

B Raised voices

C The sound of a TV

4. Look at the paragraph titled 'Top tips for dealing with difficult people'. Which word or phrase means 'make you unhappy'?

A Get you down

B Annoy you

C Just ignore them

5. According to the article, people working together in the same office might...

A ...annoy each other by saying boring things

B ...have very interesting conversations

C ...help each other remember things

6. According to the article, what should you NOT do if you have a difficult colleague?

A Advise people about their behaviour in a friendly way

B If your colleagues behave badly, you should behave in the same way

C Stay positive about the situation.

Вправа 19.

Мета: тренування вживання нових ЛО у мовленні.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Інструкція: You've read about dealing with difficult colleagues in general, so now it's your turn to share your experience. Have you ever had to put up with a tricky groupmate? Tell us about it. Use the words from the active vocabulary.

Вправа 20.

Мета: автоматизація нових ЛО у мовленні.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Інструкція: Think and describe yourself as a colleague. Speak about 3-5 positive qualities that make you a good colleague.

**Група вправ № 7 – на формування лексичних мовленнєвих навичок
із залученням міжособистісного інтелекту.**

Вправа 21.

Мета: тренування вживання нових ЛО у мовленні.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Інструкція: You've read the text "Dealing with Difficult People". Now, working in groups, develop 10 ground rules in the workplace for effective collaboration with colleagues. Use the words from the active vocabulary.

Вправа 22.

Мета: тренування вживання нових ЛО у мовленні.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Інструкція: Work in groups. Say, why you have to learn to live with difficult colleagues. Use the words from active vocabulary.

Зразки вправ на екзистенціальний та натуралістичний види інтелекту було вилучено, так як після аналізу першого анкетування було виявлено, що в досліджуваній групі студенти з даними типами інтелекту відсутні. Крім того, екзистенціальний та натуралістичний види інтелекту зустрічаються досить рідко в студентів в якості домінуючих.

3.2 Аналіз результатів пробного навчання

Наступним кроком було впровадження розробленого комплексу вправ в хід навчання. Пробне навчання проводилось у групі 2АА2 факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

В пробному навчанні взяли участь 13 студентів. В *табл. 3.1* представлено паспорт пробного навчання:

Таблиця 3.1

Паспорт пробного навчання

Завдання	Проаналізувати ефективність комплексу вправ на формування лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера.
Об'єкт	Студенти факультету іноземних мов
Спосіб проведення спостереження	Відкрите спостереження
Спосіб фіксації отриманих даних	Графічний
Метод аналізу зібраного матеріалу	Зіставний
Етапи	1) Проведення пробного заняття та першого контрольного зрізу; 2) Аналіз результатів першого контрольного зрізу; 3) Проведення циклу занять, спрямованих на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням комплексу вправ на

	<p>розвиток різних типів інтелекту.</p> <p>4) Проведення другого контрольного зрізу</p> <p>5) Зіставлення результатів двох контрольних зрізів, здійснення аналізу та оформлення висновків.</p>
--	--

Отже, наше пробне навчання складалося з п'яти етапів. На першому етапі, було проведено перший контрольний зріз з метою визначення вихідного рівня сформованості лексичних мовленнєвих навичок.

Другий етап передбачав аналіз результатів першого контрольного зрізу та визначення прогалин та труднощів у формуванні лексичних мовленнєвих навичок.

Третій етап передбачав формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням завдань, розроблених на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера.

Метою четвертого етапу було проведення другого контрольного зрізу з метою визначення кінцевого рівня сформованості лексичних мовленнєвих навичок з обраної теми.

На п'ятому, завершальному етапі, зіставлялись результати першого та другого контрольного зрізів з метою визначення ефективності розробленого комплексу вправ та видів роботи.

Під час проведення пробного навчання нами були використанні такі методи психолого-педагогічних досліджень:

- анкетування;
- педагогічне спостереження;
- метод порівняльного аналізу;
- статистична обробка даних.

В ході аналізу, відповіді студентів були оцінені в діапазоні від 1 до 12 балів, на підставі чого ми пропонуємо наступну шкалу оцінки рівнів сформованості лексичних мовленнєвих навичок (*табл. 3.2*).

Таблиця 3.2

Критерії та рівні сформованості лексичних мовленнєвих навичок в досліджуваній групі

Рівень	Бали	Критерії та показники рівня сформованості лексичних мовленнєвих навичок
Високий	12-9	Студент має високий рівень сформованості лексичних мовленнєвих навичок, добре розпізнає, інтерпретує отримані через аудіо, візуальні або аудіо-візуальні канали ЛО, вміє висловити розгорнуту власну думку щодо отриманої інформації, ініціювати запитання та давати адекватні за змістом відповіді, активно використовуючи при цьому тематичну лексику.
Середній	8-5	Студент має середній рівень сформованості лексичних мовленнєвих навичок, частково розпізнає, не завжди вірно інтерпретує отримані по аудіо, візуальним, або аудіо-візуальним каналам ЛО; вміє висловити власну думку але з обмеженою кількістю активної лексики та повільним темпом говоріння, довго роздумує над наступним словом чи фразою; допускає близько 1-2 помилок в одному реченні під час підбору доречних лексичних одиниць;

Низький	4-1	Студент має низький рівень сформованості лексичних мовленнєвих навичок, не розпізнає та не може інтерпретувати отриману по аудіо, візуальним, або аудіо-візуальним каналам інформацію; допускає фонетичні помилки (близько 3 в одному реченні); не вміє підібрати доречну лексику для опису конкретної ситуації чи теми; не справляється з завданнями на розуміння матеріалу; не вміє висловити власну думку щодо отриманої інформації, відсутній логічний виклад усного мовлення та наявній більше 3 помилок в одному реченні.
---------	-----	---

Таким чином, ми здійснювали оцінювання за такими критеріями, як:

- фонетично правильне оформлення ЛО
- лексичний діапазон (range), кількість вживаних слів та сталих словосполучень (collocations) з активного вокабуляру
- ситуативно правильне вживання ЛО
- вживання ЛО в усному мовленні. (ініціативність/реактивність мовлення - на рівні діалогічної єдності), логічність та обґрунтованість думки - на рівні монологічної єдності).

Під час першого пробного заняття студентам було запропоновано заповнити анкету з метою визначення їхнього домінуючого типу/типів інтелекту (матеріали для проведення анкети було взято з Інтернет-ресурсу www.literacynet.org). Дане анкетування проводилось з метою подальшого відбору вправ, з розробленого нами комплексу, для проведення пробного навчання. Проаналізувавши результати анкетування, ми виявили, що у 5

студентів домінуючим є кінестетичний інтелект, в 2 студентів переважає музичний інтелект, а в інших 2 – міжособистісний, лише в 1 студента найбільш розвиненим є внутрішньоособистісний інтелект, ще в 3 – просторовий. Крім зазначених типів інтелекту варто вказати ще лінгвістичний та логіко-математичний, що є не менш домінуючими та важливими для студентів.

Відповідно до першого етапу пробного навчання, нами було проведене заняття, в ході якого ми з'ясували вихідний рівень сформованості лексичної мовленнєвої компетентності студентів досліджуваної групи.

Студентам було запропоновано прочитати діалог, взятий з новин відомого англomовного ресурсу BBC News. Тематика заняття: “Job Interview”.

Робота включала в себе три етапи: дотекстовий етап (pre-reading); текстовий етап (while- reading); післятекстовий етап (post- reading).

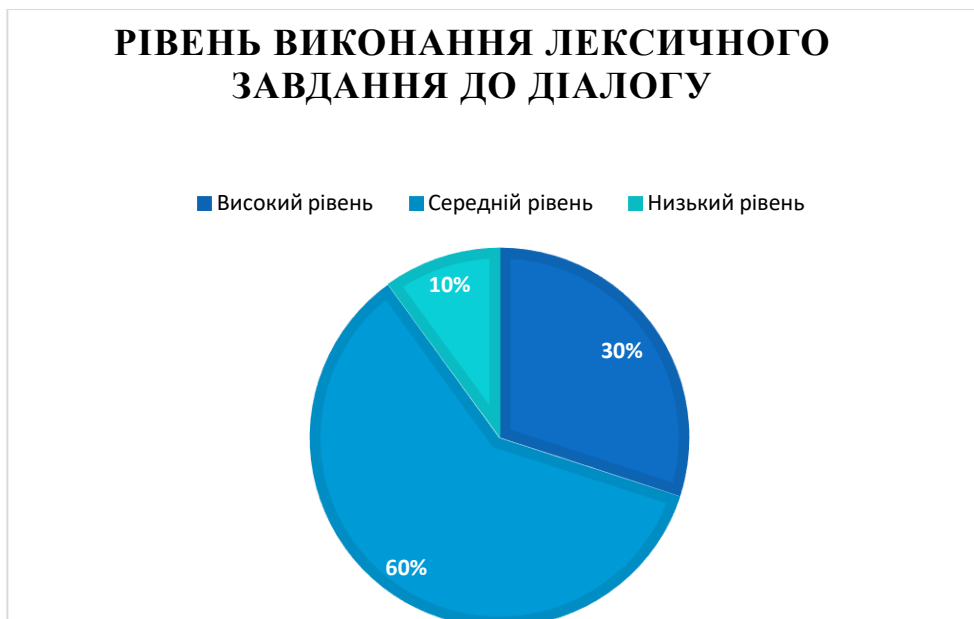
На першому, дотекстовому етапі робота була зосереджена на засвоєнні активної лексики, яка вживалась в тексті. На етапі роботи з текстами, робота була сфокусована власне на читанні тексту та розумінні значення нових ЛО в контексті. Післятекстовий етап передбачав як індивідуальну роботу студентів так і в парах та групах, де вони обговорювали зміст тексту діалогу, коротко обмінювались власними думками. Також, на початку роботи, студентам було подано активний словник, яким вони мали користуватись протягом заняття. В діаграмі 3.3 наведемо результати оцінювання розуміння значення нових ЛО та мовленнєвих навичок, їх вживання на рівні речення та понад фразової єдності.

Діаграма 3.3

Виконуючи наступне завдання, в якому студентам потрібно було заповнити пропуски, використовуючи активну лексику, студенти продемонстрували наступні результати. Отже, 60% виконало завдання на 8-5 балів, середнього рівня, 30% отримали оцінку 11 балів – високий рівень, та 10% – низький рівень, від 4 до 1 бала (діаграма 3.4).

Діаграма 3.4

Наступне завдання було спрямоване на тренування вживання нових ЛО у

мовленні. Інструкція завдання звучала наступним чином: «Speak about the interviewee's experience of going on job interviews. Answer the questions. Use the active vocabulary». В результаті, 65% студентів виконали дане завдання на середньому рівні, 20 % студентів – на високому, 15% – на низькому рівні (діаграма 3.5).

Діаграма 3.5

Остання вправа мала на меті формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням лінгвістичного інтелекту. Вправа була побудована на тренуванні вживання нових ЛО у мовленні: «Discuss in groups and give your own two pieces of advice to the person, who is going for an interview in the international company. Use the active vocabulary».

Ця вправа виявилась найскладнішою для студентів, про що свідчать результати її виконання, що наведені в *діаграмі 3.6*.

Діаграма 3.6

Вирахувавши середнє арифметичне результатів виконання вправ, що входили до першого контрольного зрізу, ми отримали наступні результати, які можна побачити на *діаграмі 3.7*.

Діаграма 3.7

Як демонструють результати, зображені на діаграмах, студенти групи, в якій проводилося пробне навчання, мають в більшості середній рівень сформованості лексичних мовленнєвих навичок, іноді – низький, окремі

студенти – високий.

Порядок проведення пробного навчання.

Наступним кроком, зі студентами було проведено 5 занять, спрямованих на формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням завдань на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера. Для пробного навчання ви обрали вправи із залученням музичного, кінестетичного, внутрішньоособистісного, міжособистісного та просторового інтелектів, так як вони були домінуючими в студентів досліджуваної групи.

Перше пробне заняття почалося із застосування вправи із залученням просторового інтелекту. Так, спочатку студенти ознайомились із запропонованою лексикою відповідно до підтеми «Talking about Jobs & Work». Виконання завдання полягало в тому, що студенти обирали одну картку та повинні були описати ситуацію, зображену на картці, використовуючи активний вокабуляр. 8 студентів виконали завдання на середньому рівні (62%), 3 студента – на високому рівні (23%) та 2 – на низькому (15%). Зазначимо, що один із студентів, в якого найбільш розвиненим був саме просторовий інтелект, виконав завдання на «відмінно» (12 балів).

На другому занятті ми залучили вправи з використанням музичного інтелекту. Як і в першому випадку, студенти спочатку ознайомились із активною лексикою та прослухали уривок з лекції Ted Talk (Susan Colantuono “The Career Advice You Probably Didn’t Get”), за підтемою Jobhunting. Для перевірки розрізнення та впізнання попередньо запропонованої лексики з відео студентам необхідно було виконати вправу на заповнення пропусків. У 4 студентів виникли труднощі з виконанням цього завдання і їх рівень дорівнював низькому (31%), 7 студентів впоралися з завданням на середньому рівні (54%), та 2 студента, в яких домінуючим був музичний інтелект, виконали завдання на високому рівні (15%).

Метою проведення третього заняття було перевірка ефективності використання вправи із залученням кінестетичного інтелекту. Виходячи з мети,

студентам була запропонована лексична гра. Правила гри заключались в тому, що студент отримував картку з зображенням професії та повинен був зобразити її жестами або рухами так, щоб інші учні вгадали її задаючи уточнюючі запитання або пропонуючи припущення. Той, чію професію не було вгадано, обирав іншу картку та зображав іншу професію. Так як в більшості студентів переважав кінестетичний інтелект, майже половина групи впоралась з завданням на «відмінно» (5 студентів (38%)), 6 – на середньому рівні (47%), та всього 2 – на низькому (15%).

Четверте заняття передбачало виконання вправ, що базувалися на залученні внутрішньоособистісного інтелекту. Ознайомившись з активним словником, студентам потрібно було прочитати текст «Dealing with Difficult People». Студенти працювали індивідуально. Після опрацювання тексту для автоматизації нових ЛО їм пропонувався перелік запитань відповідно до тексту, на які необхідно було дати відповідь. Отже, 9 студентів виконали завдання на середньому рівні (70%), 2 – на високому (15%), та 2 – на низькому (15%). Варто зазначити, що найуспішнішим у виконанні даного завдання виявився студент, що мав домінуючий саме внутрішньоособистісний інтелект.

Під час проведення п'ятого пробного заняття ми звернули увагу на вправи, спрямовані на розвиток лексичних мовленнєвих навичок, із залученням міжособистісного інтелекту. Вправи базувалися на прочитанні того ж тексту «Dealing with Difficult People». В цьому випадку, в першій вправі, яка була запропонована студентам, необхідно було працювати в невеликих групах (4 особи в одній групі) та скласти список із 10 правил для успішної співпраці з колегами. Головною умовою було – використання активного вокабуляра. Ще одна вправа, яку ми запропонували, була – дискусія, під час якої студентам, залишаючись працювати у відповідних групах, потрібно було обговорити чому людям необхідно вчитися правильно поводитися із колегами, що мають складний характер. Підсумовуючи результати виконання цих завдань, ми виявили, що 6 студентів виконали завдання на середньому рівні (47%), 5 – на високому (38%), та 2 на низькому (15%).

Порядок проведення зрізу після пробного навчання: Під час останнього заняття студенти виконували завдання з розробленого комплексу із залученням музичного, кінестетичного та просторового інтелектів. Ми обрали ці три типи інтелекту, так як вони були домінуючими у більшості студентів досліджуваної групи.

Перше завдання з другого контрольного зрізу, із залученням музичного інтелекту, передбачало прослуховування аудіо розмови та виконання вправи на поєднування та вправи множинного вибору з метою визначення прогресу засвоєння лексичних одиниць.

Друга вправа, із залученням кінестетичного інтелекту, мала на меті виконання студентами лексичної гри, головним критерієм якої було використання активної, вже засвоєної, лексики.

Остання вправа, із залученням просторового інтелекту, була проведена у форматі проекту, в якому студентам необхідно було проявити власну креативність, та знову ж таки, продемонструвати рівень лексичної сформованості відповідно до теми.

Наприкінці пробного навчання, студентам знов було запропоновано заповнити анкету, в якій пропонувалось оцінити власний досвід від навчання із залученням завдань на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера. Заповнення другої анкети виконувало верифікаційну функцію. Текст тесту подано в Додатку К.

Метою завдання була фіксація підсумкового рівня формування лексичної мовленнєвої компетентності студентів 2 курсу факультету іноземних мов. Максимальна кількість балів за правильне виконання складала 12 балів.

В *таблиці 3.8* представимо зведені результати оцінювання навичок студентів під час першого та другого контрольних зрізів під час пробного навчання за критеріями, запропонованими раніше (*див. табл. 3.8*):

Таблиця 3.8

**Зведені результати оцінювання лексичних мовленнєвих навичок студентів
під час першого та другого спостереження за визначеними критеріями**

Прізвище, ім'я	Критерій 1		Критерій 2		Критерій 3		Критерій 4		Підсумкова оцінка	
	Результати 1-го оцінювання	Результати 2-го оцінювання	Результати 1-го оцінювання	Результати 2-го оцінювання	Результати 1-го оцінювання	Результати 2-го оцінювання	Результати 1-го оцінювання	Результати 2-го оцінювання	Результати 1-го контрольного зрізу	Результати 2-го контрольного зрізу
Максимальна к-сть балів	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
1. Борисенко О.	9	11	10	12	9	11	10	11	10	11
2. Килимник К.	7	9	8	9	7	8	5	7	7	8
3. Козак І.	4	4	4	5	4	5	3	4	4	4
4. Кубайчук А.	7	8	8	9	8	9	6	8	7	9
5. Курганюк Ю.	7	8	8	9	8	10	4	6	7	8
6. Лазукова А.	9	10	9	11	9	10	8	11	9	11
7. Лещенко О.	9	10	10	11	8	10	8	10	9	11
8. Максимюк О.	7	8	8	9	8	10	6	8	7	9
9. Малишева А.	7	8	7	9	9	9	7	8	8	9
10. Поліщук А.	7	9	8	9	8	10	6	8	7	9
11. Пономарьов А.	5	7	6	8	4	6	3	6	4	7
12. Проказюк Л.	5	7	5	7	6	8	3	6	5	7
13. Прокопчук Ю.	8	9	8	9	8	8	6	8	8	8

Наведемо результати виконання студентами групи 2АА2 завдань обох зрізів у таблиці 3.9.

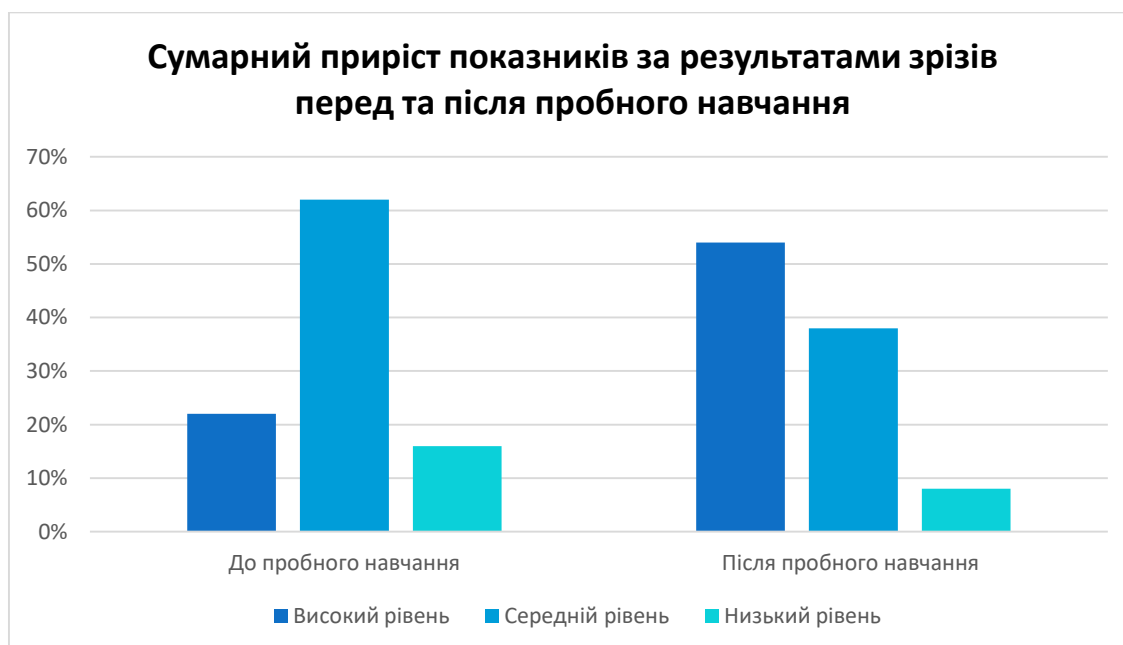
Таблиця 3.9

Середні показники зрізів перед і після пробного навчання

Рівень сформованості лексичних мовленнєвих навичок	До пробного навчання	Після пробного навчання	Приріст
Високий	22%	54%	+ 32%
Середній	62%	38%	- 24%
Низький	16%	8%	-8%

Завершуючи порівняльний аналіз даних зрізу перед і після пробного навчання, наводимо отримані результати у вигляді діаграми. Дані діаграми наочно свідчать про те, що запропонований варіант методики для формування лексичних мовленнєвих навичок студентів мовних спеціальностей початкових курсів виявився ефективним.

Діаграма 4.

Отже, пробне навчання з метою визначення ефективності формування лексичних мовленнєвих навичок із залученням множинного інтелекту студентів 2 курсу групи 2АА2 факультету іноземних мов Вінницького державного

педагогічного університету ім. М. Коцюбинського досягло поставленої мети і завдань наукового дослідження: 1) у відсотковому співвідношенні підтверджено те, що досягнення високого рівня формування лексичної компетентності студентів мовних спеціальностей можливе за умови залучення теорії множинного інтелекту; 2) підтверджено навчальний потенціал розробленого комплексу вправ у реальних умовах навчання.

ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ

Метою III розділу наукового дослідження було розробити комплекс вправ із залученням теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера та перевірити її ефективність у процесі формування лексичних мовленнєвих навичок студентів-філологів. З цією метою нами був розроблений комплекс із 22 вправ відповідно до теми, що вивчалась в даний період “Jobs and Careers”, та здійснене пробне навчання в групі 2AA2 другого курсу навчання факультету іноземних мов.

Пробне навчання складалося з п'яти етапів. Кожен з етапів передбачав виконання певних завдань:

1) На першому етапі, було проведено перший контрольний зріз з метою визначення вихідного рівня сформованості лексичних мовленнєвих навичок з теми “Choosing a Career”. Також, студентам було запропоновано заповнити анкету, що мала діагностуючу функцію і дозволила виявити домінуючий тип інтелекту як окремо взятого студента так і групи в цілому.

2) Другий етап передбачав аналіз результатів анкетування та першого контрольного зрізу та визначення прогалів і труднощів у формуванні лексичних мовленнєвих навичок.

3) Третій етап був присвячений формуванню лексичних мовленнєвих навичок із залученням завдань, розроблених на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера.

4) Метою четвертого етапу було проведення другого етапу анкетування, що виконувало верифікаційну функцію, та другого контрольного зрізу, метою якого було визначення кінцевого рівня сформованості лексичних мовленнєвих навичок з обраної теми.

5) На п'ятому, завершальному етапі, зіставлялись результати першого та другого контрольного зрізів з метою визначення ефективності розробленого комплексу вправ та видів роботи.

Після аналізу та зіставлення результатів першого та контрольного зрізів нами було виявлено наступне: зменшилась кількість студентів з низьким рівнем лексичних мовленнєвих навичок (з 16% на 8 %), при цьому зменшення, також, і середнього рівня навичок (з 62% на 38%) в той час, як кількість студентів із високим рівнем лексичних мовленнєвих навичок зросла (з 22% на 54%), що й підтверджує ефективність застосування теорії множинного інтелекту в процесі формування лексичних мовленнєвих навичок студентів молодших курсів мовних спеціальностей.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Наукова робота була присвячена дослідженню формування лексичної мовленнєвої компетентності студентів, що навчаються на початкових курсах факультету іноземних мов та перевірці ефективності розробленого комплексу вправ із залученням теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера.

Під час аналізу наукової інформації ми виявили, що в процесі вивчення іноземної мови лексична компетентність відіграє одну з найважливіших ролей та є стрижневим компонентом у структурі іншомовної комунікативної компетентності.

У ході дослідження було проаналізовано зміст та мету навчання лексичного матеріалу на факультеті іноземних мов та виявлено, що зміст даного навчання полягає у багатстві словникового запасу студентів, а мета, відповідно, у його постійному збільшенні на наповненості.

Для подальшого дослідження проблеми нам необхідно було проаналізувати лексичні теми, що вивчаються на 1-2 курсах факультету іноземних мов та навчальний матеріал, що застосовується на заняттях. В результаті, ми дійшли висновку, що лексичні теми, які пропонуються студентам для вивчення, є базовими, загальнонавчаними та дають підґрунття для подальшого збагачення словникового запасу. Що стосується навчального матеріалу, можемо зробити висновок, що застосування вітчизняної та закордонної навчальної літератури в комбінації з автентичними матеріалами та Інтернет-ресурсами є найбільш оптимальним.

Наступне важливе завдання, що було поставлено перед нами, – розглянути дидактичні передумови застосування теорії множинного інтелекту в процесі вивчення іноземної мови. Після вивчення даного питання ми дійшли висновку, що в час стрімкого розвитку і реформ освітнього процесу традиційні методи навчання, де вчитель є центральним суб'єктом, поступаються місцем методам, що ставлять в центр студента та його індивідуальні особливості та навчальні потреби. Таким чином, виникає нагальна потреба індивідуалізації

навчального процесу. На нашу думку, реалізації цієї мети може сприяти використання положень теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера на практиці, зокрема під час формування лексичної мовленнєвої компетентності студентів ФІМ.

На наступному етапі дослідження нами був розроблений комплекс вправ для формування лексичних мовленнєвих навичок на основі теорії множинного інтелекту, що складається з 22 вправ до теми “Jobs and Careers”. Для перевірки ефективності розробленого комплексу нами було проведено пробне навчання в групі з 13 студентів, що складалося з п’яти етапів. На першому етапі, було проведено перший контрольний зріз з метою визначення вихідного рівня сформованості лексичних мовленнєвих навичок з теми «Choosing a Career”. Також, студентам було запропоновано заповнити анкету, що мала діагностуючу функцію і дозволила виявити домінуючий тип інтелекту як окремо взятого студента так і групи в цілому.

Для оцінювання результатів студентів ми виокремили наступні критерії: фонетично правильне оформлення ЛО; лексичний діапазон (range), тобто кількість вживання слів та словосполучень з активного вокабуляру; ситуативно правильне вживання ЛО; вживання ЛО в усному мовленні. Відповідно до критеріїв, рівень сформованості лексичної компетентності поділявся на високий, середній та низький рівні.

Другий етап передбачав аналіз результатів анкетування та першого контрольного зрізу і мав на меті визначення прогалин і труднощів у формуванні лексичних мовленнєвих навичок.

Третій етап був присвячений формуванню лексичних мовленнєвих навичок із залученням завдань, розроблених на основі теорії множинного інтелекту Говарда Гарднера.

Метою четвертого етапу було проведення другого етапу анкетування, що виконувало верифікаційну функцію та другого контрольного зрізу, метою якого було визначення кінцевого рівня сформованості лексичних мовленнєвих навичок з обраної теми.

На п'ятому, завершальному етапі, зіставлялись результати першого та другого контрольного зрізів з метою визначення ефективності розробленого комплексу вправ.

Проаналізувавши результати першого контрольного зрізу, ми виявили, що 22% студентів мають високий рівень, 62% - середній, та 16% - низький рівень сформованості лексичних мовленнєвих навичок.

Наступним кроком, студентів було поділено на мікрогрупи в залежності від типу інтелекту та проведено пробне навчання із використанням відповідних видів вправ та початкових стратегій.

Після аналізу та зіставлення результатів першого та другого контрольного зрізів нами було виявлено наступне: зменшилась кількість студентів з низьким рівнем лексичних мовленнєвих навичок (з 16% на 8%) та середнім (з 62% на 38%), в той же час зросла кількість студентів з високим рівнем лексичних мовленнєвих навичок (з 22% на 54%).

Отже, виходячи з отриманих результатів, ми зробили висновок, що врахування індивідуальних психолого-педагогічних особливостей студентів, зокрема – домінуючого типу / типів інтелекту під час навчання іноземних мов, позитивно впливає на рівень сприйняття та засвоєння матеріалу, так як дозволяє студентам усвідомити свій індивідуальний стиль навчання, сильні та слабкі сторони. Як результат, студенти почувають себе більш комфортно в навчальній середовищі, виявляють більшу зацікавленість в навчальному процесі взагалі та опануванні новим лексичним матеріалом зокрема.

Результати даної роботи сприяють подальшому дослідженню в галузі методології, оскільки ця актуальна проблема ще не є вивченою в повній мірі. Що стосується результатів дослідження, вони можуть бути інтегровані у процес навчання іноземних мов під час занять з практики мови чи методики викладання іноземної мови.

SUMMARY

FORMATION OF COMMUNICATIVE LEXICAL SKILLS OF FOREIGN LANGUAGE SPECIALTIES STUDENTS ON THE BASIS OF HOWARD GARDNER'S MULTIPLE INTELLIGENCE THEORY

This study aims to investigate the impact of the usage of multiple intelligences theory on the learning process. For this purpose, a set of exercises for university students on the basis of Howard Gardner's multiple intelligence theory was developed. The set includes the exercises for linguistic, logical-mathematical, musical, intrapersonal, interpersonal, spatial, bodily-kinesthetic intelligences.

As a next step, the developed methodology was introduced in the course of teaching 2nd Year students of the Foreign Languages Department of Vinnytsia State Pedagogical University. The purpose of the trial **training teaching period** was to test the effectiveness of the suggested methodology and the set of exercises. The paper employs the following research methods: survey, trial **teaching**, observation, testing, evaluation and analysis.

To evaluate students' results, the following criteria were outlined: proper pronunciation of lexical units (LU); lexical range, that is the number of words and phrases used from the active vocabulary; situationally appropriate usage of LU; the use of LU for a communicative purpose at the level of a subphrase unit. According to the criteria, the level of lexical competence was divided into high, medium and low levels.

Having analyzed the results of the first verification **checkup monitoring**, we found out that 22% of students had a high level, 62% had a medium, and 16% had a low level of formation of vocabulary skills.

The next step was to divide the students into micro-groups, depending on the type of their intelligence, and to conduct a trial training using appropriate types of exercises and educational strategies.

Having analyzed and compared the results of the first and second verification **checkups monitoring**, we identified the following: the number of students with low

level of lexical communicative skills decreased (from 16% to 8%), as well as the students with medium level (from 62% to 38%), while the number of students with high level of lexical communicative skills increased (from 22% to 54%).

Based on the results obtained, we have concluded that taking into account individual psychological and educational needs of students, in particular, the predominant type / types of intelligence in the process of teaching/learning a foreign language, has a positive effect on the level of perception and learning of the material, as it allows students to realize their personal learning strategies, strengths and weaknesses. As a result, students feel more comfortable in the learning environment, show greater interest in the learning process in general and mastering new vocabulary material in particular.

The present study contributes to further research in the fields of methodology as this up-to-date issue has not been fully explored yet. Concerning the results of the research, they can be intergrated in the process of teaching/learning foreign languages during English Practice classes as well as during FL Methodology classes.

Keywords: lexical competence, multiple intelligence, teaching/learning process, **trial teaching period**, verification checkup, communicative lexical skills.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айзенк Г. Ю. Вопросы психологии. М.: Мысль, 1995. 456 с.
2. Алдер Г. Технологія НЛП [Пер. з англ.О. Чумічева]. – СПб.: Пітер, 2002, 224 с.
3. Ананьев Б. Г.: Развитие психофизиологических функций взрослых людей. М.: Наука, 1977. 98 с.
4. Аракин В. Д. Практический курс английского языка. 2 курс. П69 Учеб. для пед. вузов по спец. «Иностр. яз.». Л.И.Селянина, К.П.Гинтовт, М.А.Соколова и др.; под ред. В.Д.Аракина. – 5-е изд., испр. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. Москва, 1998. 536 с.
5. Баклаженко Ю.В. Методика індивідуалізації навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх аналітиків систем: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02. Київ, 2016. 212 с.
6. Баранова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ. К.: Фірма «Інкос», 2005. 101 с.
7. Безкоровайна Ю. Унаочнення як засіб формування іншомовної лексичної компетенції учнів. Студентський науковий альманах факультету іноземних мов, 2009. Вип. 1(6). С. 230–234.
8. Беспалько В.П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний. Советская педагогика, 1968. № 4. С.52-69.
9. Бігич О.Б. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: навч.- метод. посіб. К.: Ленвіт, 2011. 344 с.
10. Борщовецька В.Д. Лексичний мінімум для студентів третього року навчання економічних спеціальностей ВНЗ. Іноземні мови, 2007. № 2. С.52-53.
11. Булановская А. Подвижные игры в обучении иностранному языку. Первое сентября. "English", 2004. №48. С. 24-26.
12. Вавіліна С.Г. Експериментальна перевірка ефективності методики навчання майбутніх журналістів професійно орієнтованого читання на

- основі англомовних піар-текстів. Вісник Запорізького національного університету. Серія: Педагогічні науки, 2014. № 1 (22). С. 194–205.
13. Величковский Б.М. Современная когнитивная психология. М.: Мысль, 1982. 398 с.
 14. Вертгеймер М. Психология продуктивного мышления. М.: Наука, 1987. 187 с.
 15. Ветохов А.М. Психологические предпосылки успешного обучения иностранным языкам учащихся школ. Вісник КДЛУ. Серія "Педагогіка та психологія". К.: Вид. центр КДЛУ, 2000. Вип. 2. С. 31 – 36.
 16. Вишневський О.І. Методика навчання іноземних мов: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2011. С. 46-59.
 17. Воробйова І. Міжпредметні зв'язки у контексті поглиблення соціокультурного компонента навчання іноземних мов. Іноземні мови в навчальних закладах, 2008. Вип. 1(29). С. 36.
 18. Выготский Л. С. История развития высших психических функций. М.: Наука, 1983. 124 с.
 19. Галацин К.О. Використання різних видів наочності у процесі формування лексичної компетенції. *Сучасні тенденції викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі: матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29 квіт. 2015 р.).* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua>, 2015. 3 с.
 20. Гілфорд Дж. Структурна модель інтелекту. М.: Прогрес, 1965. 220 с.
 21. Гладкий М. Наша газетна мова. Фотопередрук з післясловом Олекси Горбача. Мюнхен, 1992. 175 с.
 22. Греб М. М. Обучение лексике будущих учителей начальной школы в контексте современных лингвистических концепций [Електронний ресурс]. URL:https://elibrary.ru/download/elibrary_23097891_52652718.pdf.
 23. Гринюк Г. А. Етапи формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей. Іноземні мови, 2006. № 2. С. 22–27.

24. Гурвич П.Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков (спецкурс). Владимир, 1980. 104 с.
25. Данилевська-Бабій Г.Я. Врахування індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання іноземної мови // Іноземні мови. – 2001. – №1. – С. 15-16.
26. Дарвіна В.Г. Використання різноманітних вправ під час вивчення лексики на уроках англійської мови як засіб розвитку творчих здібностей учнів. Англійська мова та література, 2008. №11. С. 21-29.
27. Денисова Л.Г. Использование игровых элементов на начальном этапе обучения английскому языку. Ин. яз. в шк., 1984. № 4. С. 26 - 27.
28. Довгалюк Т. А. Робоча програма обов'язкової навчальної дисципліни: «Практика усного та писемного мовлення основної іноземної мови» для студентів за спеціальністю 014 Середня освіта (мова та література (англійська)). м. Вінниця, 2019. 45 с.
29. Дорохова О.А. Дисциплинарный подход к обучению в педагогических воззрениях Говарда Гарднера. Вестник Тверского государственного университета. Серия «Педагогика и психология», 2015. № 4. С. 292–295.
30. Дорохова О.А. Идея «обучения для понимания» в педагогических воззрениях Говарда Гарднера. Вестник Тверского государственного университета. Серия «Педагогика и психология», 2016. № 1. С. 121–126.
31. Дорохова О.А. Первые педагогические проекты реализации на практике теории множественного интеллекта Говарда Гарднера. Вестник ФГОУ ВПО МГАУ, 2014. 4 (64). С. 147–150.
32. Дорохова О.А. Практическая реализация педагогических идей Г. Гарднера в американской образовательной практике (на примере «The Key School»). Вестник Тверского государственного университета. Серия «Педагогика и психология», 2016. № 3. С. 178–185.
33. Дункер С. Психология мышления, 1965. 167 с.
34. Егорова М.С. Психология индивидуальных различий. М.: Психологос, 1997. 294 с.

35. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Наук. редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
36. Загальна психодіагностика. Під ред. А.А. Бодалева, В.В. Стлоліна. М.: вид-во Моск ун-та, 1987. 304 с.
37. Казачінер О.С. Дидактичні ігри як засіб активізації діяльності учнів на уроках англійської мови. Англійська мова та література, 2007. №36. С. 2-3.
38. Калініна Л.В. Getting America – wise through reading: навчальний посібник з англійської мови для студентів вищих навчальних закладів: у 2-х кн. / Л.Калініна, І.Самойлюкевич, К.Андерсон. К.: Пед. наука, 2001. Кн. 1. 175 с.
39. Келер В. Хрестоматия по истории психологии. М.: Наука, 1980. 245 с.
40. Коваленко О.Я. Методичні рекомендації щодо вивчення іноземних мов в 2012/2013 навчальному році. Іноземні мови в сучасній школі. К.: "Педагогічна преса", 2012. №2. С. 7-15.
41. Коваленко О.Я. Формування компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов. Іноземні мови в навчальних закладах, 2008. №3. С. 22-25.
42. Козак С.В. Коммуникативный подход в современных технологиях обучения иностранному языку в высшей школе. Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д.Ушинського. Одеса, 2000. Вип. 12. С. 12-17.
43. Колкер Я. М. Практическая методика обучения иностранному языку: Учеб. пособие. Я. М. Колкер, Е.С.Устинова, Т. М. Еналиева. М.: Издательский центр «Академия», 2000. 264 с.
44. Копусь О. А. Застосування активних методів навчання у формуванні фахової і лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів філології [Електронний ресурс]. Науковий вісник Донбасу, 2012. 1(17). Режим доступу:
http://almamater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN17/12koammf.pdf.
45. Кочергіна Л. Місце і роль гри у системі навчання іноземної. Рідна школа, 2005. №3. С. 48-50.

46. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков: Учеб. пособие для филол. фак. Вузов. М.: Высш. школа, 1981. 159 с.
47. Макаренко И.П. Формирование у студентов рецептивных лексичных навыков на основе текстов для чтения: автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностраные языки)». Минск, 2010. 26 с.
48. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: [підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів]. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.
49. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. [Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін.]. К: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
50. Пассов Е.И. Основы методики обучения иностранным языкам. М.: Русский язык, 1977. 216 с.
51. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: збірник статей. К.: Ленвіт, 2011. 256 с.
52. Петричук И. И. Еще раз об игре. Педагогика, 2007. №7. С. 55-60.
53. Пиаже Ж. Психология интеллекта. М., 1969. 213 с.
54. Подгорецкая Н. А. Изучение приемов логического мышления у взрослых. М.: Астрей, 1980. 321 с.
55. Практичний курс англійської мови: навч. посіб. для студентів I курсу денного відділення факультету іноземних мов / кол. авторів під керівн. О. М. Таран. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 447 с.
56. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. Іноземні мови, 1999. № 3. С. 3–8.
57. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. М.: Наука, 2002. 321 с.

58. Armstrong T. Multiple Intelligences in the Classroom, 3rd ed. Alexandria Virginia USA, 2009. 245 p.
59. Chandler D., Umińska M. Longman Exam Activator. Student's Book, 2010. 80 p.
60. Curriculum for English Language Development in Universities and Institutes. The British Council. Ministry of Education and Science of Ukraine. Kyiv, 200. 280 p.
61. Dellar H., Walkley A. Outcomes Intermediate. Student's Book, 2010. 175 p.
62. Dellar H., Walkley A., Dignen S., Outcomes Intermediate. Vocabulary Builder, 2016. 71 p.
63. Gardner H. Frames of mind: The theory of multiple intelligences. New York: Basic Books, 1983, 529 p.
64. Word on the Street <https://learnenglish.britishcouncil.org>
65. TED Talks <https://www.ted.com>

ДОДАТКИ

Додаток А

Текст до заняття 1

Read to the dialogue

Finn

What advice would you give to someone who is preparing for an interview?

Craig

Prep is absolutely key. I've always said 'fail to prepare, prepare to fail'. Make sure that you're researching the company, by looking on their website and getting any information that you can, make sure that you research the **job description** and the **person specification**, and think about real-life examples of where you've done things in the past, and how you can apply those to the **potential** questions that might come up.

Also, if you can practise with a family member or friend that'll give you a real **head start** as well, because you can get their **feedback** on how you're doing.

Finn

What advice would you give for people during the interview, especially if English is not their first language?

Craig

Yeah, so I think, **first and foremost**, the interview process is a **nerve-wracking** experience for absolutely everybody, whether English is your first language or not.

So, when you go into the interview you can always use your **body language** and **non-verbal communication**. Whether or not English is your first language, you can smile, you can give **eye contact**, you can **nod** when the – you know, when the interviewer is asking you the question.

Finn

What about if someone asks you a question you don't understand: what's your advice?

Craig

Ok, so if someone asks a question that you don't understand, always have the confidence to ask them to repeat the question. It doesn't make you look like you're unsure, it just shows that you're **assertive** and that you've got confidence.

Finn

And what about if you're in the middle of an answer that you're giving, and you think 'hmmm, this isn't very good.' What should you do then?

Craig

Ok, so if you're in the middle of an answer as well, and you're not happy with the way that you're answering the question, always have the confidence to **go back to the top** and **rephrase** that answer. Again, this shows confidence and assertiveness.

Also make sure that you take time with your answer. The nerves can make you give a **speedy**, a speedy **response**, and what you want to do is be aware of that and just slow your answer down.

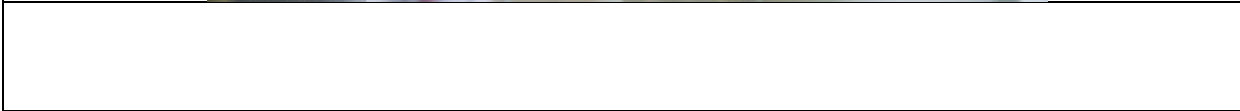
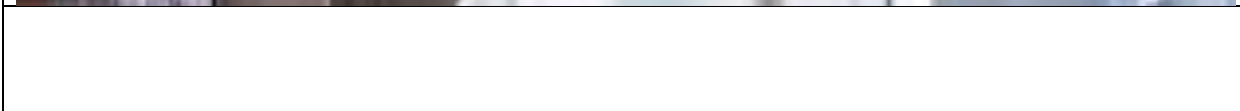
I would say one final tip is just to have a couple of questions prepared for the **panel**, which you can ask at the end of the interview. Because that just really shows that you've, you've thought about the **position**.

Додаток Б

hr representative	to organize	Additional	Training	Of	employees
to	Improve	Their	Skills	Plans	the salary
in	an international company	Is	Higher	Than	the minimum wage
it	Is	a tradition	Of	USA	to tip

waiters.	this vacancy	Includes	the overtime	benefits package	and
a company car	each employee	Employee	Pay	a retirement plan	tax
the perks	Is	Paid	For	the work	of
higher	Complexity				

Додаток В

TUE
29

1pm - 10pm SCO HOST
3pm - 4pm Meal

WED
30

1pm - 10pm SCO HOST
2pm - 3pm Meal

THU
31

1pm - 10pm SCO HOST
4pm - 5pm Meal

FRI
01

1pm - 10pm SCO HOST
4pm - 5pm Meal

How Many Hours A Week Is A Full-Time Job?

Overtime

ABOUT ME

A highly motivated student looking for a first-time position within a retail environment. Throughout my education, I have demonstrated high levels of motivation, work ethic and teamwork to achieve my predicted grades. I wish to utilise these skills to work with customers and satisfy their needs.

Joseph Greene

20 High St Lawson, BN27 1BD
 studentjob@studentjob.co.uk
 11-04-2003
 +441323449369

WORK EXPERIENCE

WORK EXPERIENCE
April 2018 - April 2018

Retail Assistant

- Undertook two weeks of work experience with a local store
- Developed skills in customer service, teamwork and time management
- Responsible for handling deliveries and assisting customers

EDUCATION

STUDENTJOB SECONDARY SCHOOL
June 2019

September 2014

- Maths - 8
- English - 8
- Science - 8

REFERENCES

AVAILABLE ON REQUEST

SKILLS

Problem-solving
Reasonably experienced

Teamwork
Reasonably experienced

Time Management
Reasonably experienced

Customer Service
Beginner

LANGUAGES

French
Good

HOBBIES AND INTERESTS

Highly active and participate in football, hockey and swimming

Susan Colantuono

The career advice you probably didn't get

00:12

Women represent 50 percent of middle management and professional positions, but the percentages of women at the top of organizations represent not even a third of that number. So some people hear that statistic and they ask, why do we have so few women leaders? But I look at that statistic and, if you, like me, believe that leadership manifests at every level, you would see that there's a tremendous, awesome resource of leaders who are leading in middle management, which raises a different question: Why are there so many women mired in the middle and what has to happen to take them to the top?

01:02

So some of you might be some of those women who are in middle management and seeking to move up in your organization. Well, Tonya is a great example of one of these women. I met her two years ago. She was a vice president in a Fortune 50 company, and she said to me with a sense of deep frustration, "I've worked really hard to improve my confidence and my assertiveness and develop a great brand, I get terrific performance evals from my boss, my 360s in the organization let me know that my teams love working for me, I've taken every management course that I can here, I am working with a terrific mentor, and yet I've been passed over twice for advancement opportunities, even when my manager knows that I'm committed to moving up and even interested in an international assignment. I don't understand why I'm being passed over."

02:05

So what Tonya doesn't realize is that there's a missing 33 percent of the career success equation for women, and it's understanding what this missing 33 percent is that's required to close the gender gap at the top.

02:22

In order to move up in organizations, you have to be known for your leadership skills, and this would apply to any of you, women or men. It means that you have to be recognized for using the greatness in you to achieve and sustain extraordinary outcomes by engaging the greatness in others. Put in other language, it means you have to use your skills and talents and abilities to help the organization achieve its strategic financial goals and do that by working effectively with others inside of the organization and outside. And although all three of these elements of leadership are important, when it comes to moving up in organizations, they aren't equally important. So pay attention to the green box as I move forward.

03:19

In seeking and identifying employees with high potential, the potential to go to the top of organizations, the skills and competencies that relate to that green box are rated twice as heavily as those in the other two elements of leadership. These skills and competencies can be summarized as business, strategic, and financial acumen. In other words, this skill set has to do with understanding where the organization is going, what its strategy is, what financial targets it has in place, and understanding your role in moving the organization forward. This is that missing 33 percent of the career success equation for women, not because it's missing in our capabilities or abilities, but because it's missing in the advice that we're given.

04:19

Here's what I mean by that. Five years ago, I was asked to moderate a panel of executives, and the topic for the evening was "What do you look for in high-potential employees?" So think about the three elements of leadership as I summarize for you what they told me.

04:36

They said, "We look for people who are smart and hard working and committed and trustworthy and resilient." So which element of leadership does that relate to? Personal greatness.

04:52

They said, "We look for employees who are great with our customers, who empower their teams, who negotiate effectively, who are able to manage conflict well, and are overall great communicators." Which element of leadership does that equate to? Engaging the greatness in others.

05:13

And then they pretty much stopped. So I asked, "Well, what about people who understand your business, where it's going, and their role in taking it there? And what about people who are able to scan the external environment, identify risks and opportunities, make strategy or make strategic recommendations? And what about people who are able to look at the financials of your business, understand the story that the financials tell, and either take appropriate action or make appropriate recommendations?"

05:50

And to a man, they said, "That's a given."

A.

I work on Saturdays and in the school holidays. Saturdays are busy because that's when everyone goes shopping. Our shop sells clothes and accessories for men, women and children. I work in the children's department. It can be crazy sometimes, but it's fun.

B.

I work during my summer holidays when I'm not at university. Oxford has thousands of tourists in the summer, so it's easy to find a job as a tour guide. I take tourists to visit the university colleges and then we go down to the river. We go along the river on a boat. The tourists love the boat trip, but last summer one tourist fell in the river! I love meeting people from all over the world.

C.

I like my job, but lots of people don't like coming to see me because they hate dentists. Sometimes it's very hard work, but it's great to help people when they have a problem. It's so important to look after your teeth.

D.

My job is very difficult, but I like it because I love flying. I fly planes that take people to different places on holiday. Most of the time I fly in Europe to places like Spain, Greece and Italy. The most difficult thing about my job is when the weather is bad. Snow and thunderstorms are the worst. The best thing is visiting different places.

E.

I work in a hospital in the city centre. It's a very big hospital. I help the doctors with the patients. I give them their medicine and look after them when they feel ill. I love my job but I don't like the uniform and sometimes I have to work at night.

Додаток Е

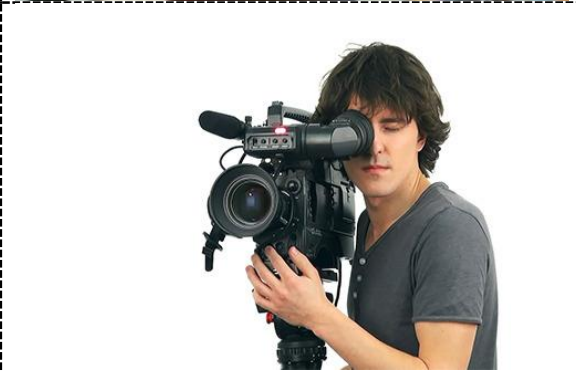

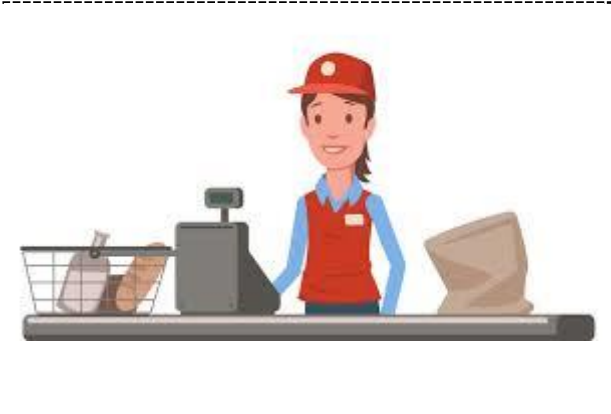
shutterstock.com • 74276362

shutterstock.com • 1377234743

shutterstock.com • 1020222631

“Find Someone Who...”

Find someone who works in a **financial sphere**

Useful phrases:

Do you work as a...?

Are you dealing with...?

Are you responsible for...?

Do you have to cope with...?

Do you have to wear a uniform?

Do you have to do a lot of paperwork?

Find someone who works in a **humanitarian sphere**

Useful phrases:

Do you work as a...?

Are you dealing with...?

Are you responsible for...?

Do you have to cope with...?

Do you have to wear a uniform?

Do you have to do a lot of paperwork?

Find someone who works in an **IT sphere**

Useful phrases:

Do you work as a...?

Are you dealing with...?

Are you responsible for...?

Do you have to cope with...?

Do you have to wear a uniform?

Do you have to do a lot of paperwork?

Accountant

Responsibilities:

To help make financial decisions

To assist with budgets and financial forecasting

To report about financial situation in a company to management

Finance Director

Responsibilities:

To direct financial planning and strategy.

To analyze and report on financial performance.

To train accounting staff.

Teacher

Responsibilities:

To organize the learning process

To plan and implement educational activities and events.

To evaluate and document students' progress.

Writer

Responsibilities:

To write text that are original and well-researched

To create your own style to meet the needs of your target audience

To be creative with new content ideas

Front End Developer

Responsibilities:

To design web pages

To Ensure that web design is optimized for smartphones.

To Optimize web pages for maximum speed and quality

IT Consultant

Responsibilities:

To Analyze a company's IT system and infrastructure.

To Diagnose IT system problems, strengths and weaknesses.

To Train the staff to use the new IT system.

Додаток 3

Dealing with difficult people

Do you have to put up with problem people?

Most people would surely agree that work can sometimes be stressful. Getting on with our day-to-day tasks is difficult enough without having to deal with other people's bad behaviour. Here's an article that looks at the difficult people we may have to work with – colleagues from hell – and shares some tips about how to deal with them.

While you're reading, decide which of these is the main conclusion of the article:

- You have to learn to live with difficult colleagues - it's part of the job.
- Talk through problems with difficult colleagues - it might help the situation.

We all have to work together

We can choose our friends, but we can't always choose our colleagues - and that can cause big problems. Today's open-plan offices make it easy to meet up with colleagues and collaborate on projects - but there's a downside to working closely together. The open-plan office makes it much harder to avoid people who have difficult or disruptive personalities. One recent high-profile case of co-worker problems featured BBC Top Gear presenter, Jeremy Clarkson. He reportedly abused a producer who failed to provide him with a hot meal after filming. Star cricketer Kevin Pietersen is another celebrity who has upset the people he works with: his teammates in the England international cricket team. Clarkson and Pietersen are valuable in their own ways – they are a huge draw. But many people believe that celebrities shouldn't get away with bad behaviour just because they are talented or popular - and it seems that their employers agree. Clarkson's contract wasn't renewed and Pietersen is off the England team, at least for the time being.

When they wind us up

So what about the office environment? You may not share office space with Clarkson or Pietersen, and there are plenty of benefits to working together, but people working side by side might irritate each other by their behaviour. Office gripes include: colleagues eating smelly food, untidiness, raised voices, poor personal hygiene and even rude behaviour. There might be inane conversation about what was on TV the night before, or you might be forced to listen to colleagues arguing on the phone.

Most people would agree that it is very difficult, even impossible, to listen to what two people are saying at the same time. When other people are talking and you are trying to work, you can forget about concentrating on the task you are doing. A 1998 study in the *British Journal of Psychology* also found that background noise containing irrelevant speech affected workers' ability to memorise prose and do mental arithmetic.

Top tips for dealing with difficult people

So what should you do if you have to work with the colleague from hell? How can you get them to change their behaviour? And if your difficult colleague is liked by others at your workplace, can you air your grievances? We asked our audience on social media for advice. Here are five top tips inspired by their comments:

- Try to be friendly to them and give them advice. If you explain to them how their actions are affecting other people, they might change their behaviour.
- Don't use bad language or behaviour yourself. Always maintain your professional dignity whatever your colleague does.
- You shouldn't let their behaviour influence what you do. Just because they are rude or aggressive, it doesn't mean that you can act the same way yourself.
- Keep smiling! Don't let them get you down! If they annoy you, count to ten and breathe deeply before you react.
- Just ignore them. They are not worth the time and effort to deal with.

There's no doubt that it is not always easy for us to get on with our work colleagues, but for many of us there is no alternative. Dialogue with the people we

have to work with is the way to make sure that it doesn't get too bad. Here's to a happier, more productive workplace!

Did you work out the main conclusion?

It was: Talk through problems with difficult colleagues - it might help the situation.

Додаток К

Evaluate the statements on a scale from 1 to 10 based on your own experience.

1. It is very easy for me to learn new words by using them in the communicative situations.
2. I find it interesting to learn new vocabulary with the help of different games, for example, puzzles or domino.
3. It is very important for me to have associations with a word, because only in such a way I will remember the word.
4. I will never remember a new word if I read it for hundred times, but if I hear it anywhere (a real communication, music, film) I will remember it for sure.
5. I like doing exercises in which I need to show my acting skills.
6. I am really very good at showing words and word phrases with the help of gestures and facial expressions.
7. I enjoy studying together with my groupmates. It is easier to do tasks when you have someone to help you, moreover you can have a lot of fun while doing exercises together.
8. I feel very comfortable working on my own. Only in such a way I can concentrate on the task and have excellent results.
9. I like learning about nature and projects connected with the nature are always very interesting for me.
10. The most interesting task for me is solving problem situations where you have to share your own experience, express and defend your personal opinion and try to find as many ways out as possible.

